

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP

Forord

Denne rapporten er en avsluttende masteroppgave etter toårig masterstudium i Utmarksbasert næringsutvikling ved institutt for naturforvaltning ved Universitetet for miljø- og biovitenskap våren 2010. Oppgaven markerer for meg overgangen mellom seks år med sammenhengende studier og starten på arbeidslivet.

Arbeidet med denne masteroppgaven ble veiledet av Øystein Aas og Odd Inge Vistad, en stor takk til dere for veiledning og innspill underveis. Jeg vil også takke Vegard Gundersen som var min kontaktperson i forbindelse med feltarbeidet på Dovrefjell sommeren 2009, han har også kommet med innspill til oppgaven underveis. Min samboer Jon Anders Krokann skal også ha en stor takk for støtten og alle oppmuntrende ord han har gitt meg gjennom arbeidet med min masteroppgave, samt hjulpet meg med utforming av kart i GIS. Jeg må også takke foreldrene mine som også har vært gode støttespillere gjennom skriveprosessen.

Til slutt må jeg takke alle som har latt seg intervjuer i forbindelse med bortfallsundersøkelsene.

Nannestad, 13. Desember 2010

Kari Anne Kaxrud Wilberg

Sammendrag

Dovrefjell har vært benyttet av mennesker i mange generasjoner til ulike formål, og mennesket finner stadig nye mater å utøve friluftsliv på. På Dovrefjell finner en spor etter menneskelig bruk av naturen i form av fangstanlegg for villrein, stier, gamle ferdselsveger, nyere veger (for eksempel E6 og Snøheimvegen), gruvevirksomhet, jernbane, hytter, friluftsliv, rekreasjon osv. Norge har et spesielt ansvar med tanke på forvaltningen av villreinstammen i Snøhettaområdet og forvaltningen har behov for informasjon om bruken av området for å kunne forvalte Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark og dens særegenheter på en bærekraftig måte. For at forvaltningen skal kunne gjennomføre en hensiktsmessig forvaltning av naturområder vil det i dag og i fremtiden være et stort behov for kunnskap om brukerne av naturområdene. Denne typen informasjon kan skaffes til veie på mange måter deriblant ved bruk av selvregistreringskassetoden i kombinasjon med ferdselstellere og bortfallstester som ble benyttet i denne studien i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark.

I denne studien har jeg analysert data fra selvregistreringskasser i kombinasjon med bortfallsstudier for å skaffe tilveie informasjon for å få kunnskap om de besøkende i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark som ikke registrerer seg i selvregistreringskassene.

Jeg fant at mine resultater i stor grad hadde likhetstrekk med resultater fra tidligere studier, men noen forskjeller var det selvfølgelig. Jeg fant blant annet at besøkende i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark sommeren 2009 var mindre flinke til å registrere seg i selvregistreringskasser enn hva de var i samme område for 20 år siden. Nordmenn som bodde langt unna områdene de besøkte var også i min studie flinke til å registrere seg i selvregistreringskassene. Sammenlignet med tidligere studier, var det en forholdsvis jamm kjønnsfordeling blant de som registrerte seg i selvregistreringskassene. Bortfallsstudiene gav meg derimot ikke noe eksakt svar på hvilket kjønn som var mest pliktoppfyllende i forhold til å registrere seg i selvregistreringskasser. Personer som deltok på organiserte turer var dårlig representert på skjemaene i selvregistreringskasserne i min og tidligere studier. Det viste seg at besøkende i nasjonalparker var positive til en viss grad av tilrettelegging i området de besøkte.

Behovet for ny kunnskap om brukerne av naturen vil antagelig bidra til at det blir gjennomført mange lignende studier som dette i fremtiden både i Norge og internasjonalt.

Abstract

Dovre has been used by humans for many generations for different purposes, and man constant find new ways to practice outdoor activities. At Dovre we find cultural heritages, trails, roads (such as E6 and Snøheimvegen), mining, railroads, cabins, outdoor recreation, etc. Norway has a special responsibility with regard to management of wild reindeer population in the area Snøhetta, and management need information about the use of the site to be able to manage the area. For the government to carry out an appropriate management of natural areas today and in the future there will be a need for knowledge about the users of natural areas. This type of information can be obtained in many ways, including the use of self-registration box method and observation of non-compliance in combination with traffic counters.

In this study, I analyzed data from the self-registration boxes in combination with non-compliance studies to obtain information to gain knowledge about the visitors in Dovrefjell – Sunndalsfjella National park.

I found that my results were similar to results from previous studies, but some differences were obtained. I found that visitors in Dovrefjell – Sunndalsfjella National park in 2009 was less conscientious to register in the self-registration boxes than they were in the same area 20 years ago. Norwegians who lived far away from the areas that they visited were also in my study, conscientious to register in the self-registration boxes. Compared with previous studies, it was a relatively steady gender distribution among those who registered in the self-registration boxes. Studies of non-compliance gave me, however no exact answer to what gender was most conscientious in regards to registering in the self-registration boxes. Persons who participated in organized tours were poorly represented in the forms in self-registration boxes, and in other studies. It turned out that visitors to national parks were positive to a certain degree of facilitation in the area they visited.

The need for new knowledge about the users of nature will probably contribute to the successful completion of many similar studies like this in the future, both in Norway and internationally.

Innhold

Forord	I
Sammendrag	II
Abstract	III
1. Innledning.....	- 1 -
1.1. Bakgrunn	- 1 -
1.2. Områdebeskrivelse.....	- 2 -
1.3. Selvregistreringskassemetoden.....	- 3 -
1.4. Problemstilling.....	- 5 -
2. Metode	- 6 -
2.1. Studieområde & innsamling av data	- 6 -
2.2. Bortfallsobservasjoner	- 8 -
2.3. Analyse	- 10 -
3. Resultater	- 11 -
3.1. Hvem er de besøkende.....	- 11 -
3.2. Purisme.....	- 17 -
3.3. Bruken av området og grad av bortfall	- 19 -
3.4. Årsaker til hvorfor skjema i selvregistreringskassen ikke ble utfyllt	- 23 -
3.5. Passeringer registrert av ferdsestiller på Kongsvoll sammenholdt med kasseobservasjon ..	- 25 -
4. Diskusjon	- 27 -
4.1. Metodekritikk.....	- 27 -
4.2. Diskusjon av resultatene	- 28 -
4.3. Videre studier	- 36 -
Referanser	- 37 -

1. Innledning

1.1. Bakgrunn

Naturbaserte reiselivsopplevelser blir stadig mer populære og er en etterspurt vare ikke bare i Norge, men også internasjonalt (EuropeanTravelCommission 2006). Både i Norge og internasjonalt vil det være et økende behov for å få bedre kunnskap om bruken av naturområder. Forvaltningsmyndighetene som har ansvar for naturområdene må ha kunnskap om brukerne og deres aktiviteter, motiver, ønsker og behov, for å kunne bedre grunnlaget for effektiv forvaltning og bærekraftig bruk av naturen og kulturminner (Kajala et al. 2008). I perioden 2004-2007 utviklet en prosjektgruppe fra de nordiske og baltiske landene en metodemanual "Visitor monitoring in nature areas", til bruk ved besøksregistrering i naturområder. Målet med manualen var å etablere en mer standardisert tilnærming for måten å utforme og gjennomføre brukerundersøkelser i naturområder i Norden og Baltikum, slik at det senere skal bli lettere å sammenligne data fra studium i de forskjellige landene (Kajala et al. 2007).

I Norge har både masterstudenter og forskere brukt denne spørsmålsveilederen i forbindelse med utforming av spørsmål til sine studier, eksempler på dette finner vi hos (Nielsen 2009; Vorkinn & Andersen 2010; Wold 2009). Veilederen ble også brukt indirekte i min studie da jeg benyttet de samme spørsmålene som var utformet til brukerundersøkelsene i Rondane- og Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark sommeren 2009 (vedlegg 1). I Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark vil behovet for dokumentasjon av menneskelig ferdsel blant annet være viktig i forbindelse med den videre forvaltningen av villreinen i området, men også i forbindelse med tilrettelegging for turisme og generell forvaltning av nasjonalparken (Gundersen et al. 2009). De nevnte brukerundersøkelsene som ble gjennomført i Norge sommeren 2009, vil sammen med min studie, lettere kunne sammenlignes med andre studier i naturområder i både Norge og internasjonalt ettersom spørsmålene ble utformet etter den samme malen.

I tidligere studier er det påvist at naturområdene som ble studert, besøkes av flest personer fra hjemlandet (i denne studien Norge), samtidig var også personer fra hjemlandet overrepresentert i bortfallsundersøkelsene (Vistad 1995). Bortfallsstudier vil være viktig for denne typen studier med tanke på innhenting av informasjon om de som ikke stopper og fyller ut skjema ved selvregistreringskassene, slik at man får god dokumentasjon om de ulike

brukerne av områdene som undersøkes. I forbindelse undersøkelser med bruk av selvregistreringskassemetoden benytter man seg også ofte av ferdsestellere. Dette for å ha en viss kontroll på hvor mange som ferdes inn og ut av området som studeres i forhold til de som registrerer seg i kassene, med andre ord et hjelpemiddel for å få undersøkt registreringseffekten i kassene (Vistad 1995).

I 2007 – 2008 tok Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø initiativ til å få satt i gang et forskningsprosjekt med kartlegging av villreinens arealbruk i Snøhetta villreinområde ved hjelp av GPS-sender på villrein. Dette førte sammen med et representantforslag til Stortinget om å bevare Snøheimveien, dokument 8:8 (2007-2008) frem til at Direktoratet for naturforvaltning i 2008 fremmet et budsjettforslag til Miljøverndepartementet for gjennomføring av et slikt prosjekt (NorskVillreinsenter 2010b). I løpet av vinteren og våren 2009 ble FoU prosjektet for Villrein, ferdsel og inngrep i Dovre-Rondane regionen startet.

Prosjektet har tre deler (NorskVillreinsenter 2010a):

- Villreinens bruk og tilpassning til Snøhettaområdet
- Ferdsel og brukere av Snøhettaområdet
- Begrensninger og fremtidige bruks-, opplevelses- og næringsmuligheter i Snøhettaområdet

Denne masteroppgaven inngår som en del av delprosjektet som omhandler ferdsel og brukere av Snøhettaområdet, da det i denne studien blir gjennomført detaljstudier av selvregistreringskassene på enkelte lokaliteter i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark (Gundersen & Andersen 2009; Vorkinn & Andersen 2010).

1.2. Områdebeskrivelse

Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark

Allerede i 1972 ble det opprettet nasjonalpark på Dovrefjell, men nasjonalparken har vært gjennom en betydelig utvidelse før den i 2002 fikk navnet Dovrefjell - Sunndalsfjella nasjonalpark. I dag tilhører nasjonalparken Norges største og sammenhengende verneområde på 4365km², som består av en nasjonalpark, åtte landskapsvernområder og to biotopvernområder. Gjennom vernet får man mulighet til å ta vare på og forvalte et stort

sammenhengende villmarksområde i høyfjellet i tilnærmet uberørt natur (Dovrefjellrådet 2010a).

Norge har et særskilt internasjonalt ansvar i forbindelse med forvaltningen av villrein, da vi forvalter de eneste restene av den ville europeiske fjellreinen. Vi har forpliktet oss til å bevare villreinen gjennom internasjonale avtaler, blant annet gjennom Bern-konvensjonen (Konvensjon for bevaring av ville dyr og planter og deres leveområder i Europa), Rio-konvensjonen (konvensjonen om biologisk mangfold (CBD)) (Annonymus 1979; Annonymus 1993; Bevanger & Jordhøy 2004; Punsvik & Storaas 1996; Punsvik & Storsaas 2002; Punsvik & Jaren 2006). Reinen i Snøhetta og Rondane utgjør en spesielt viktig ressurs med tanke på dens genetiske likhet med den opprinnelige ville fjellreinen i Skandinavia og Europa (Bevanger & Jordhøy 2004; Jordhøy 2001).

Prosjektet som ble satt i gang av Villreinemnda og Miljøverndepartementet og skal gjennomføres av Norsk institutt for naturforskning (NINA), kan derfor være av stor betydning for fremtiden til villreinen.

1.3. Selvregistreringskassemetoden

Å kartlegge og kvantitativt beskrive menneskers bruk av et fjellområde kan høres ut som en enkel oppgave, men i virkeligheten er dette både metodisk og økonomisk krevende. Ofte må man kombinere flere metoder for å få dekket kompleksiteten i bruksmønsteret og brukssammensetningen i området som skal studeres (Fredman et al. 2009). Alle metodene en kan velge mellom har svakheter ved seg. Per i dag finnes det ingen metodikk som alene kan måle alle faktorene vi har behov for å vite noe om, for å få et godt helhetlig inntrykk av menneskers bruk av naturområder. Ved å kombinere flere metodikker, kan man få informasjon om volum, fordeling i tid og rom, samt brukerkarakteristika/holdninger/motiver på en mer tilfredsstillende måte (Vorkinn & Andersen 2010).

Selvregistreringskassemetoden er en metode som er utbredt internasjonalt, den er lite kostnadskrevende og en får undersøkt både lite besøkte områder samt godt besøkte områder over en lengre periode, 24 timer i døgnet. Ved bruk av selvregistreringskasser blir den besøkende oppfordret til å fylle ut skjema i kasser som er satt ut på strategiske plasser langs

stier/veger som er viktige for ferdselen inn og ut av de aktuelle naturområdene som skal undersøkes (Vistad 1995). En dekker godt opp om brukere som følger stier, da kassene som oftest settes opp i tilknytning til stier/veger. Ellers er det gode muligheter til å få gjennomførte utdypende studier i etterkant, da brukerne blir oppfordret til å skrive på e-postadressen på registreringskortet (Vorkinn & Andersen 2010). Metoden er som tidligere nevnt lite kostnadskrevende, da kassene kun trenger tilsyn i form av på tømning og påfylling av skjema/skrivesaker, og eventuelt enkelt vedlikehold. Kasser som er mye besøkt trenger hyppigere tilsyn enn lite besøkte kasser. Det stilles ingen krav til at brukerne i områdene som studeres må fylle ut skjema, det er dermed helt frivillig å fylle ut skjema i selvregistreringskassene som er satt ut. En får samlet inn opplysninger om selve turen som skal/har blitt gjennomført, samt variert informasjon om deltakerne på turen.

Metodens hovedsvakhet er bortfall, det vil si at forholdsvis mange personer lar være å registrere seg på kortene i selvregistreringskassene. Bortfallet er også representert ved dem som benytter seg av innfallsporter til turområder, hvor det ikke er satt ut selvregistreringskasser. Det er viktig å innhente data om bortfallet i forbindelse med besøksregistreringer, for å få et mer helhetlig inntrykk av de besøkende i naturområdene. Om menneskene som velger å passere selvregistreringskassene uten å fylle ut spørreskjema skiller seg ut fra de andre besøkende i området er mulig å finne ut gjennom bortfallsstudier (Hörnsten & Fredman 2002). I Skandinavia er selvregistreringskassemetoden blant annet tidligere brukt i Rogen og Långfjället i Sverige i 1985 og 1998 (Emmelin & Ohlsson 1999; Hultman & Wallsten 1988). Studier fra USA viser at bortfallet kan variere mellom 11 – 69 % (Fredman et al. 2009). Nyere studier fra Sverige viser også stor variasjon i bortfallet ved selvregistreringskassene 14 – 67 % (Fredman et al. 2005; Vourio 2003). I studien som ble gjennomført i Femundsmarka sommeren 1986 varierte registreringsprosenten mellom 50 – 90 % (Vistad 1995). Sommeren 1988 ble det foretatt observasjonsstudier ved en selvregistreringskasse i Aurlandsdalen, her varierte registreringsprosenten mellom 59 – 82 % (Vorkinn 1992). Metoden er også tidligere brukt i to undersøkelser på Dovrefjell i 1989/90 og i 1999/2000 med en registreringsandel på henholdsvis 70 % og 50 % (Båtstad 2001; Nilsen 1992).

I forbindelse med den planlagte nasjonalparken i Fulufjället i Sverige besluttet Naturvårdsverket at det skulle gjennomføres en omfattende undersøkelse av de besøkende i Fulufjället sommeren 2001. Sommeren 2003 ble det foretatt en oppfølgende undersøkelse

basert på selvregistreringskassemetoden, der det også ble gjennomført bortfallsundersøkelser (Fredman et al. 2005; Hörnsten & Fredman 2002).

I Norge ble selvregistreringskassemetoden første gang benyttet i Femundsmark i 1986 av Vistad (1995), metoden ble også benyttet i Femundsmarka i 1998 i studien til Emmelin & Ohlsson (1999). Sommeren 2009 ble det gjennomført undersøkelser med selvregistreringskassemetoden i både Rondane- og Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark (Vorkinn & Andersen 2010). Det har også tidligere blitt gjennomført undersøkelser med selvregistreringskassemetoden i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark i henholdsvis 1989/90 og i 1999/2000 (Båtstad 2001; Nilsen 1992).

1.4. Problemstilling

Målet med dette prosjektet var å:

- Kartlegge andelen av ulike turgåere som fylte ut selvregistreringsskjema og de som ikke gjorde det.
- Undersøke om det var systematiske forskjeller (for eksempel alder, kjønn, turtype, erfaring med mer), mellom dem som fylte ut og dem som gikk forbi selvregistreringskassene.
- Undersøke om bortfall varierte med situasjonsavhengige faktorer som værforhold og antall passerende.
- Undersøke hva de som ikke fylte ut oppgav som årsak til at de ikke fylte ut skjemaet i selvregistreringskassen.
- Hvordan fungerte selvregistreringskassemetoden som helhet?

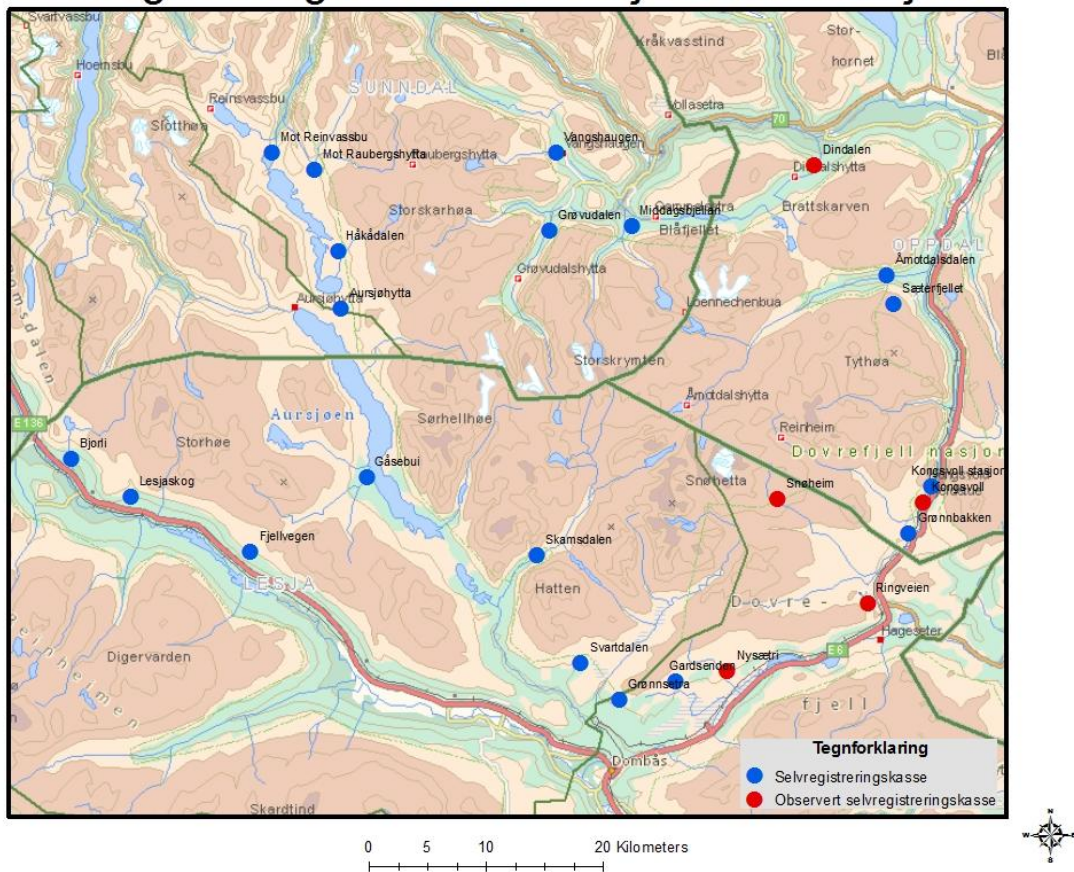
2. Metode

2.1. Studieområde & innsamling av data

I denne studien ble det benyttet data samlet inn ved selvregistreringskassemetoden, samt data fra bortfallsstudie på selvregistreringskassene. Selvregistreringskassene i forbindelse med denne studien var satt ut i regi av NINA. Totalt ble det satt ut 24 selvregistreringskasser med tilknytning til viktige innfallsporter til Dovrefjell - Sunndalsfjella nasjonalpark (figur 1). Selvregistreringskassene var utplassert fra 25. juni til 10. oktober 2009.

I tillegg til selvregistreringskassene ble det satt ut 20 ferdselstellere i området som registrerte ferdsel forbi telleren. Ferdselstellerne registrerer ferdselen med infrarød varmestråling. Ferdselen ble registrert på dato, hver hele time og retningen inn/ut. I denne studien ble kun ferdselstellersen i tilknytning til selvregistreringskassen på Kongsvoll benyttet. Ferdselstellerne benyttes til å måle antall passerende inn og ut av et område gjennom hele døgnet. Den vil også kunne gi oss et inntrykk om bortfallet ved selvregistreringskassen telleren var plassert i nærheten av.

Selvregistreringskasser Dovrefjell-Sunndalsfjella

Figur 1. Lokalisering av selvregistreringskasser i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark. Blå punkter markerer selvregistreringskassene der det ikke ble gjennomført bortfallsstudium, røde punkter markerer de observerte selvregistreringskassene som inngikk i mitt studium.

I denne studien ble det valgt ut fem selvregistreringskasser som skulle studeres med tanke på bortfall, de er markert som røde punkter i figur 1. De fem selvregistreringskassene som ble valgt ut til bortfallsstudien, stod plassert i områder av ulik karakter. Dette for å få fanget opp en større bredde av de besøkende i nasjonalparken. *Nysætri* er et seterområde på Dovrefjell på Dombås siden, som vi antok kanskje hadde mange brukere med lokal tilhørighet til dette seterområdet. *Snøheimveien* blir brukt av syklister samt mange som skal på toptur på *Snøhetta*. *Ytre Ringvei* blir blant annet brukt av syklister. Disse to lokalitetene fanget forhåpentligvis opp en annen type turister enn det ble gjort i selvregistreringskassene i resten av nasjonalparken. Ved *Kongsvoll* stopper det turister av mange grunner, moskus, historie, botanisk fjellhage, pilgrimsleden, jaktprøver, overnattingsmuligheter og servering gjennom hele sommersesongen (Anonymus 2010). *Dindalen* er en seterdal på Oppdalsiden av Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark. Et trekkplaster i *Dindalen* er *Uvssetra*, hvor det

fremdeles drives tradisjonell seterdrift, samt er enkel servering og salg av rømme (Anonymus 2009).

Utenpå selvregistreringskassene var det plassert en plakate med et grønt utropstegnssymbol, som skulle fange oppmerksomheten, med overskriften ”Besøksregistrering”. Under overskriften stod det: ”Vær vennlig, lukk opp luken og fyll ut et kort!” (figur 2). Den samme informasjonen var også gitt på engelsk og tysk med forholdsvis liten skrift nederst på plakaten markert med tysk og britisk flagg. Inni kassen fant man en plakate med mer informasjon om studien som ble gjennomført, samt selvregistreringskort og instruksjon om at man skulle legge det ferdig utfylte kortet i brevsprekken i selvregistreringskassen.

Figur 2. Selvregistreringskasse benyttet i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark ved Vangshaugen.

2.2. Bortfallsobservasjoner

Med en bortfallsstudie ønsker man å innhente informasjon om besøkende i naturområder som *ikke* stopper for å fylle ut skjema i selvregistreringskassene på eget initiativ. Selve undersøkelsen ble gjort ved at de aktuelle kassene ble holdt under oppsikt av en observatør fra en posisjon hvor det var mulig å se om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen, men samtidig ikke var godt synlig selv (Fredman et al. 2005; Vistad 1995). I forbindelse med observasjonene som ble gjort av selvregistreringskassene sommeren 2009, ble det tatt feltnotater. I feltnotatene ble det registrert dato og klokkeslett for når observatøren var ute i

felt. Inntrykk av været (nedbør/oppdø, temperatur, vind og insekter ble også notert. Antall passerende som fylte ut selvregistreringskort ble krysset av i en kolonne, mens de som passerte uten å registrere seg ble krysset av i en annen kolonne. I tillegg ble det krysset av for om de passerende var på tur inn eller ut av fjellet. De besøkende som ikke registrerte seg ble kontaktet av observatøren på en høflig måte og spurt om de kunne tenke seg å svare på noen spørsmål angående turen sin.

Tabell 1. Oversikt over bortfallsundersøkelsene.

Dato	Tidspunkt	Lokalitet	Antall passerende	Antall som ikke fyller ut skjema i kassen	% av de som ikke fyller ut skjema i kassen
1.7.2009	12.00 - 14.00	Snøheimveien	34	22	65 %
3.7.2009	10.30 - 14.00	Dindalen	6	2	33 %
12.7.2009	10.00 - 14.30	Kongsvoll	18	14	78 %
13.7.2009	10.00 - 14.00	Nysætri	0	0	0 %
14.7.2009	09.30 - 16.00	Kongsvoll	13	9	69 %
18.7.2009	08.45 - 13.00	Ringveien	2	2	100 %
22.7.2009	10.00 - 13.00	Snøheimveien	42	29	69 %
23.7.2009	09.30 - 14.30	Dindalen	37	32	86 %
26.7.2009	10.00 - 16.00	Nysætri	3	3	100 %
28.7.2009	10.00 - 15.30	Ringveien	7	0	0 %
6.8.2009	10.45 - 17.00	Nysætri	1	1	100 %
20.8.2009	10.00 - 14.00	Kongsvoll	30	21	70 %
24.8.2009	05.30 - 14.00	Nysætri	5	5	100 %
Totalt			198	140	70,7 %

I alt 198 personer passerte kassene i perioden da det ble gjort observasjoner. Av disse var det 140 besøkende som ikke registrerte seg i selvregistreringskassene. Disse ble oppfordret til å fylle ut et annet registreringskort på forespørsel (vedlegg 2). Spørsmålene i registreringskortet som ble besvart av personene som ikke stoppet ved selvregistreringskassen inneholdt mange av de samme spørsmålene som registreringskortene i selvregistreringskassen. Det som skilte de to spørreskjemaene var tilleggsspørsmålet om hvorfor det ikke ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen. Jeg valgte her å benytte noen av de samme svaralternativene som Båtstad (2001) benyttet i sin bortfallsstudie på Dovrefjell i 1999 (vedlegg 3). Bortfallsdataene ble samlet inn i løpet av 13 studiedager mellom 1. juli og 24. august sommeren 2009. Den opprinnelige planen var å observere hver kasse to dager i løpet av juli og august. God tid i forkant av feltsesongen ble det planlagt hvilke dager som skulle benyttes til feltregistreringer.

Grunnet færre respondenter enn først antatt valgte jeg å bruke tre dager ekstra i felt. To dager ekstra på *Nysætri* og en på *Kongsvoll*. Tabell 1 viser at totalt 70,7 % av de som passerte selvregistreringskassene gikk forbi uten å fylle ut skjema i selvregistreringskassene.

2.3. Analyse

Det ble utarbeidet en kodebok for hvordan dataene jeg hadde samlet inn med bortfallsspørreskjemaene, skulle punches i Microsoft Excel. Dette var enklest da det er mulig å importere Excel-filer til flere statistikkprogrammer og det ikke var avgjort hvilket statistikkprogram som skulle benyttes i selve analyse arbeidet da dataene ble punchet.

Jeg brukte statistikkprogrammet SPSS som analyse verktøy. Dette var et statistikkprogram veilederne mine var kjent med, samt at det hadde en helt annen brukerterskel enn SAS 9.2 som jeg var noe kjent med fra før. Johannessen (2009) var til stor hjelp da jeg skulle lære meg hvordan jeg utføre de ulike analysene i SPSS.

Excel-fila ble importert i SPSS, der ble den kodet om ettersom SPSS har en egen kodebok i selve programmet som gjør det enklere å velge ønskelig variabel til de ulike analysene. Dette var også praktisk da spørreskjemaene fra selvregistreringskassene var punchet og kodet i SPSS av NINA. Av statistiske analyser har jeg gjennomført bivariante analyser i form av krysstabeller og slutningsstatistikk i form av t-test, enveis varians analyse og kji-kvadratter. Signifikansnivået for analysene er satt til $p < 0,05$.

Oversikt over dataene som ble benyttet i denne studien

1. Feltnotater (tabell 1).
2. Bortfallsspørreskjema, benyttet av observatøren ved henvendelse til personer som passerte uten å registrere seg i selvregistreringskassen.
3. Registreringskort som ble fylt ut og lagt i selvregistreringskassen på observasjonstidspunktet.
4. Telling registrert av ferdsestelleren på Kongsvoll (vedlegg 4).

3. Resultater

3.1. Hvem er de besøkende

Nasjonalitet

I alt var det besøkende fra 9 nasjoner som besøkte Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark da det ble gjort observasjoner i felt av hvem som fylte ut skjema i selvregistreringskassen og hvem som gikk forbi. Alle nasjonalitetene blir ikke oppgitt i de videre analysene, da det var få besøkende fra enkelte av landene. Land med få besøkende har derfor blitt slått sammen i kategorien *Europa ellers* (tabell 2).

Tabell 2. Krysstabell som viser sammenheng mellom nasjonalitet og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.

Nasjonalitet		Fylt ut skjema i kassen		Totalt
		Ja	Nei	
Norge	N	33	76	109
	%	30,3 %	69,7 %	100,0 %
Tsjekkia	N	0	32	32
	%	0 %	100,0 %	100,0 %
Nederland	N	6	21	27
	%	22,2 %	77,8 %	100,0 %
Tyskland	N	10	7	17
	%	58,8 %	41,2 %	100,0 %
Europa ellers	N	9	4	13
	%	69,2 %	30,8 %	100,0 %
Totalt	N	58	140	198
	%	29,3 %	70,7 %	100,0 %
Pearson Chi-Square Test:				
Verdi: 31,128 df: 4 p-verdi: 0,000				

Analysen i tabell 2 viser at det var en signifikant forskjell mellom besøkende fra ulike nasjonaliteter og om de fylte ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Hele 58,8 % av de besøkende tyskerne stoppet og fylte ut skjema i selvregistreringskassen, mens 30,3 % av de besøkende nordmennene gjorde det. Etter nordmenn, var det tsjekkere som var den største besøkende gruppen i nasjonalparken mens det ble gjort observasjoner. Det var likevel ingen av tsjekkerne som stoppet og fylte ut skjema i selvregistreringskassen.

Bosted i Norge

Det var besøkende fra mange deler av Norge i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark da det ble gjort observasjoner av selvregistreringskassene. Vi ønsket å se nærmere på om ulike grupper av norske passerende responderte ulikt i selvregistreringskassene. For at *N* ikke skulle bli for lav måtte landet deles opp i kun tre kategorier (tabell 3): *Lokale kommuner*, som vil si kommuner som er berørt av Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark. Totalt er det åtte kommuner som er berørt av nasjonalparken, men da observasjonene ble gjort var det besøkende fra fem av kommunene; Dovre, Folldal, Oppdal, Sunndal og Tynset (Dovrefjellrådet 2010b). *Regionale områder*, som vil si fylkene Hedmark, Oppland, Sør- og Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal med unntak av de lokale kommunene i de nevnte fylkene. *Norge ellers*, vil si de resterende fylkene i landet, som ikke er spesifisert.

Tabell 3. Krysstabell som viser sammenheng mellom bosted og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen.

Bosted		Fylt ut skjema i kasse		Totalt
		Ja	Nei	
Lokale kommuner	N	5	17	22
	%	22,7%	77,3%	100,0%
Regional tilhørighet	N	9	37	46
	%	19,6%	80,4%	100,0%
Norge ellers	N	19	22	41
	%	46,3%	53,7%	100,0%
Totalt	N	33	76	109
	%	30,3%	69,7%	100,0%
Pearson Chi-Square Test				
Verdi: 8,107 df: 2 p-verdi: 0,017				

Analysen i tabell 3 viser at det var en signifikant forskjell mellom nordmenn fra ulike deler av landet og hvorvidt de fylte ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. De besøkende fra de regionale områdene var dårligst til å fylle ut skjema i selvregistreringskassen, av dem stoppet 19,6 % og fylte ut skjema. De besøkende fra Norge ellers kategorien var svært flinke til å fylle ut skjema i selvregistreringskassen, hele 46,3 % stoppet og fyller ut skjema. Det må nevnes at det var mye færre besøkende fra de lokale kommunene enn resten av landet da observasjonene ble gjort, kun 22 personer av totalt 109 nordmenn. Av de besøkende fra de regionale områdene oppgav hele 20 personer at de overnattet i hus eller hytter i området tilgrensende til nasjonalparken. Det kan derfor antas at også disse følte en viss lokal

tilhørighet til området som studeres. Det ble kjørt en tilleggsanalyse som viste at det ikke var noen signifikant forskjell mellom lokale og regionale besøkende.

Alder

Tabell 4. Krysstabell som viser sammenheng mellom alder og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.

Alders kategorier		Fylt ut skjema i kassen		Totalt
		Ja	Nei	
16 - 25år	N	5	17	22
	%	22,7 %	77,3 %	100,0 %
26 - 35år	N	12	27	39
	%	30,8 %	69,2 %	100,0 %
36 - 45år	N	4	36	40
	%	10,0 %	90,0 %	100,0 %
46 - 55år	N	19	22	41
	%	46,3 %	53,7 %	100,0 %
56 - 65år	N	12	30	42
	%	28,6 %	71,4 %	100,0 %
66 - 75år	N	4	8	12
	%	33,3 %	66,7 %	100,0 %
Totalt	N	56	140	196
	%	28,6 %	71,4 %	100,0 %
Pearson Chi-Square Test:				
Verdi: 13,698 df: 5 p-verdi: 0,018				

Analysen i tabell 4 viser at det var en signifikant forskjell mellom aldersgruppene med tanke på hvor flinke de var til å fylle ut skjema i selvregistreringskassen. Hele 46,3 % av de besøkende i aldersgruppen 46-55 år stoppet og fylte ut skjema i selvregistreringskassen. De besøkende i aldersgruppen 36-45 år var minst flinke til å fylle ut skjema i selvregistreringskassen, hele 90 % av de besøkende i denne aldersgruppen passerte uten å fylle ut skjema.

Kjønn*Tabell 5. Krysstabell som viser sammenhengen mellom kjønn og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.*

		Fylt ut skjema i kassen		Totalt
Kjønn		Ja	Nei	
Kvinne	N	34	55	89
	%	38,2 %	61,8 %	100,0 %
Mann	N	24	85	109
	%	22,0 %	78,0 %	100,0 %
Totalt	N	58	140	198
	%	29,3 %	70,7 %	100,0 %
Pearson Chi-Square Test: Verdi: 6,196 df: 1 p-verdi: 0,013				

Analysen i tabell 5 viser at det var en signifikant forskjell mellom kjønn og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. I alt 38,2 % av de kvinnelige besøkende fylte ut skjema i selvregistreringskassen, mens 22 % av de mannlige besøkende gjorde det.

Organisert tur*Tabell 6. Krysstabell som viser om sammenhengen mellom organisert tur og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.*

		Fylt ut skjema i kasse		Totalt
Organisert tur		Ja	Nei	
Nei	N	59	134	193
	%	30,6 %	69,4 %	100,0 %
Ja	N	0	6	6
	%	0 %	100,0 %	100,0 %
Total	N	59	140	199
	%	29,6 %	70,4 %	100,0 %
Pearson Chi-Square Test Verdi: 2,607 df:1 p-verdi: 0,106				

Analysen i tabell 6 viser at det ikke var noen signifikant forskjell mellom respondenter som deltok på organiserte turer og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen.

Sammenhengen mellom organisert tur og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassene eller ikke, gir en analyse som ikke er pålitelig grunnet skjev fordeling i datamaterialet, det vil si for mange celler med for lavt antall (for lav N). Selv om analysen viser at de ikke var noen

signifikant forskjell, kan vi likevel se av resultatene at det var et mønster blant de som deltok på organiserte turer, at de ikke fylte ut skjema i selvregistreringskassen.

Antall personer i gruppen

Tabell 7: Krysstabell som viser sammenheng mellom antall personer som deltar på turen og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.

Antall turdeltakere		Fylt ut skjema i kasse		Totalt
		Ja	Nei	
1 person	N	5	20	25
	%	20,0 %	80,0 %	100,0 %
2 personer	N	30	63	93
	%	32,3 %	67,7 %	100,0 %
3 - 5 personer	N	21	25	46
	%	45,7 %	54,3 %	100,0 %
mer enn 5 personer	N	3	32	35
	%	8,6 %	91,4 %	100,0 %
Totalt	N	59	140	199
	%	29,6 %	70,4 %	100,0 %
Pearson Chi-Square Test				
Verdi: 14,522 df: 3 p-verdi: 0,002				

Analysen i tabell 7 viser at det var en signifikant forskjell på antall personer i turfølget og om de fylte ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Størst respons i selvregistreringskassen oppnås av turfølger på 3 – 5 personer, hvor 45,7 % fylte ut skjema i kassen. Minst respons oppnås fra turfølger på mer enn fem personer, hvor 8,6 % fylte ut skjema i kassen.

Alenevandrere var heller ikke særlig flinke til å fylle ut skjema i selvregistreringskassen, 20 % av de som var alene på tur fylte ut skjema i kassen. Det var flest besøkende i turfølger på to personer, 32,3 % av disse fylte ut skjema i selvregistreringskassen. Tileggsanalyser viser at respondenter fra turfølger på 3- 5 personer som stoppet og fylte ut skjema i kassen, preges av stor kvinneandel og dagsturturister som igjen viser seg å være plikttoppfyllende i forhold til å registrere seg.

Barn under 15 år med på turen

Tabell 8. Krysstabell som viser om det var noen sammenheng på om det var med barn under 15 år på turen og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.

		Fylt ut skjema i kasse		
Barn under 15 år med på turen		Ja	Nei	Totalt
Nei	N	48	115	163
	%	29,4 %	70,6 %	100,0 %
Ja	N	7	25	32
	%	21,9 %	78,1 %	100,0 %
Totalt	N	55	140	195
	%	28,2 %	71,8 %	100,0 %
Pearson Chi-Square Test Verdi: 0,758 df: 1 p-verdi: 0,384				

Analysen i tabell 8 viser at det ikke var noen signifikant forskjell på om det var med barn under 15 år på turen og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Få av personene som passerte selvregistreringskassene på observasjonstidspunktene hadde med seg barn under 15 år på turen.

Tidligere besøk i området

Tabell 9: Krysstabell som viser sammenhengen mellom erfaring fra tidligere besøk på Dovrefjell og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.

		Fylt ut skjema i kasse		
Vært på Dovrefjell tidligere		Ja	Nei	Totalt
Ja	N	18	63	81
	%	22,2 %	77,8 %	100,0 %
Nei	N	40	63	103
	%	38,8 %	61,2 %	100,0 %
Totalt	N	58	126	184
	%	31,5 %	68,5 %	100,0 %
Pearson Chi-Square Test Verdi: 5,797 df: 1 p-verdi: 0,16				

Analysen i tabell 9 viser at det ikke var noen signifikant forskjell i om respondentene hadde besøkt nasjonalparken tidligere i forhold til om de fylte ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Det var en forholdsvis jevn fordeling om hvorvidt respondentene hadde besøkt nasjonalparken tidligere eller ikke.

3.2. Purisme

”*Purist*, (av lat, *purus*, ren) *person som stiller strenge krav til renhet*” (Anonymus 1980). I forbindelse med denne studien, betyr purist en person som ønsker urørt natur. Det ble benyttet en skala som er utviklet for å måle holdninger til tilrettelegging og til toleranse i forhold til å møte andre mennesker undervegs. Denne skalaen er benyttet i flere undersøkelser i blant annet i USA, Sverige og Norge (Hörnsten & Fredman 2002; Vistad 1995; Vistad 2009; Vorkinn et al. 2000; Vorkinn 2003; Vorkinn & Flygind 2003; Vorkinn & Andersen 2010). I undersøkelsene blir respondentene bedt om å ta stilling til åtte utsagn, som er gradert på en skala fra 1 ”*svært negativt*” til 4 ”*nøytralt*” til 7 ”*svært positivt*”. Utsagnene kommer frem av tabell 11 og vedlegg 1 og 2. Jo lavere skårverdi, jo mer puristiske var holdningene. I forkant av analysen måtte skalaen til det siste utsagnet snus, slik at det stemte overens med resten av purismeskalaen.

Det var en signifikant forskjell mellom om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke, med tanke på purismeskåren (ANOVA, $F_{1,158}=6.474$, $p=0.012$). De som ikke fylte ut skjemaet i selvregistreringskassen hadde mer pustiske holdninger (gjennomsnitt \pm SE = 4.445 ± 0.08), enn de som ikke fylte ut skjemaet i kassen (gjennomsnitt \pm SE = 4.875 ± 0.16).

Tabell 11. Sammenligning av gjennomsnitt og T-test for å se nærmere på sammenhengen mellom tilretteleggingsfaktoren og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.

Tilretteleggingsfaktor		Ja	Nei		F	Sig.	df.	Sig. (2-tailed)
At det finnes tilrettelagte leirplasser med do, ved, bål, søppeldunker	Gjennomsnitt	4,23	3,59		5,301	0,23	69,599	0,056
	N	47	121				166	
	Standardavvik	2,045	1,621					
At du kan bli kvitt søppel i utplasserte søppeldunker	Gjennomsnitt	4,57	3,34		2,602	0,109	98,343	0,000
	N	49	121				168	
	Standardavvik	1,915	2,131					
At det finnes merkede stier i området	Gjennomsnitt	6,54	5,93		5,985	0,15	120,013	0,001
	N	48	123				169	
	Standardavvik	0,967	1,359					
At det er god skilting ved stistart og stikryss i området	Gjennomsnitt	6,44	5,97		2,538	0,113	100,533	0,014
	N	48	121				167	
	Standardavvik	1,050	1,213					
At det er lagt ned trestokker til å gå på der stien går over våt myr	Gjennomsnitt	5,55	5,23		2,460	0,119	78,585	0,194
	N	47	121				166	
	Standardavvik	1,457	1,353					
At det finnes hytter med matservering og oppredde senger i området	Gjennomsnitt	3,55	4,30		0,237	0,627	86,174	0,022
	N	47	121				166	
	Standardavvik	1,839	1,896					
At du møter mange andre friluftsfolk i løpet av turen	Gjennomsnitt	3,64	3,95		0,137	0,712	78,442	0,323
	N	44	121				163	
	Standardavvik	1,78	1,834					
At du kan gå milevis uten å møte et menneske	Gjennomsnitt	3,53	3,22		0,900	0,344	90,639	0,269
	N	49	121				168	
	Standardavvik	1,621	1,656					
Konfidensintervall 95 %								

Det var fem faktorer som fremstod som statistisk signifikante i analysen i tabell 11.

Tilrettelagte leirplasser, utplasserte søppeldunker, merkede stier og god skilting ved stistart og i stikryss var noe viktigere for de som fylte ut skjema i selvregistreringskassen. Hytter med matservering og oppredde senger var noe viktigere for de som ikke fylte ut skjema i selvregistreringskassen (de respektive cellene er vist i kursiv). De som ikke fylte ut skjema i selvregistreringskassen oppgav at de tolket spørsmålet om hytter med matservering og oppredde senger, som tilgjengelige DNT hytter i området.

3.3. Bruken av området og grad av bortfall

Kasse lokalitet

I denne studien ble fem selvregistreringskasser på fem forskjellige lokaliteter observert. Utvalget ble gjort blant annet fordi vi på forhånd trodde at forskjeller både på lokalitetene i seg selv og brukersammensetningen på de ulike lokalitetene kunne gi utslag på bortfall. Da det var få besøkende som passerte selvregistreringskassene ved *Nysætri* og *Ringvegen* på observasjonstidspunktene, ble det funnet hensiktsmessig å slå sammen disse lokalitetene i forbindelse med analysearbeidet.

Tabell 12. Krysstabell som viser sammenhengen mellom kasselokalitet og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.

Kasse lokalitet		Fylt ut skjema i kasse		Totalt
		Ja	Nei	
Nysætri & Ringvegen	N	7	11	18
	%	38,9 %	61,1 %	100,0 %
Kongsvoll	N	16	44	60
	%	26,7 %	73,3 %	100,0 %
Dindalshytta	N	9	34	43
	%	20,9 %	79,1 %	100,0 %
Snøheimveien	N	26	51	77
	%	33,8 %	66,2 %	100,0 %
Totalt	N	58	140	198
	%	29,3 %	70,7 %	100,0 %
Pearson Chi-Square Test				
Verdi: 3,196 df: 3 p-verdi: 0,362				

Analysen i tabell 12 viser at det ikke var noen signifikant forskjell mellom lokaliteten til selvregistreringskassen og om det ble fylt ut skjema i kassen eller ikke. Det vil likevel nyttig å bemerke at *Snøheimveien* var den lokaliteten med flest besøkende i forbindelse med observasjonene.

Formålet med turen

Spørreskjemaet i selvregistreringskassen og bortfallsspørreskjemaet hadde de samme svaralternativene for hovedturformål; *dagstur til fots, flerdagersfottur, fisketur og annet, oppgi hva* (vedlegg 1 og 2). Det ble oppgitt 13 forskjellige turformål på *annet* spørsmålet. Turformålene som ble oppgitt oftest kommer frem av tabell 13. Det ble laget en samlekategori *andre turformål*, som inneholder turformålene som ikke ble oppgitt mange nok ganger til å få en egen kategori i tabellen, for eksempel; *bær/sopptur, fotografere, jakt, oppsyn, beitetilsyn, strekke på beina og faglig ekskursjon*.

Tabell 13. Krysstabell som viser sammenhengen mellom formålet med turen og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen.

Formålet med turen		Fylt ut skjema i kasse		Totalt
		Ja	Nei	
Dagstur til fots	N	44	81	125
	%	35,2 %	64,8 %	100,0 %
Sykkeltur	N	1	13	14
	%	7,1 %	92,9 %	100,0 %
Flerdagersfottur	N	7	12	19
	%	36,8 %	63,2 %	100,0 %
Moskussafari	N	2	20	22
	%	22,2 %	77,8 %	100,0 %
Andre turformål	N	4	14	18
	%	9,1 %	90,9 %	100,0 %
Totalt	N	58	140	198
	%	29,3 %	70,7 %	100,0 %
Pearson Chi-Square Test				
Verdi: 10.714 df: 4 p-verdi: 0,030				

Analysen i tabell 13 viser at det var en signifikant forskjell på turformål og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Besøkende i nasjonalparken som oppgav at de var på dagstur eller flerdagersfottur i nasjonalparken var vesentlig flinkere til å fylle ut skjema i selvregistreringskassene med en utfyllingsprosent på henholdsvis 35,2 % og 36,8 %, enn de besøkende med andre turformål.

Ferdsel på/utenfor stier og veier

I forbindelse med en slik undersøkelse var det nyttig å undersøke hvordan folk som var ute på tur, beveget seg rundt i terrenget. Gikk de *for det meste på merkede stier og veier, en god del både på og utenfor merkede stier og veier* eller *for det meste utenfor merkede stier og veier*. I forkant av denne analysen var det nødvendig å slå sammen de som oppgav at de skulle *ferdes mest utenfor merka stier og veier*, med de som oppgav at de skulle *ferdes en god del både på og utenfor merka stier og veier* til en kategori.

Tabell 15. Krysstabell som viser sammenhengen mellom hvordan folk ferdes da de var ute på tur og om de fylte ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.

Hvordan ferdes på turen		Fylt ut skjema i kasse		Totalt
		Ja	Nei	
For det meste på merka stier/veier	N	44	121	165
	%	26,7 %	73,3 %	100,0 %
En god del både på og utenfor merka stier/veier	N	10	17	27
	%	37,0 %	63,0 %	100,0 %
Totalt	N	54	138	192
	%	28,1 %	71,9 %	100,0 %
Pearson Chi-Square Test				
Verdi: 1,234 df: 1 p-verdi: 0,267				

Analysen i tabell 15 viser at det ikke var noen signifikantforskjell på hvordan respondentene ferdes på turen de var på, og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Hele 165 respondenter oppgav at de *ferdes mest på merka stier og veier*, av disse stoppet 26,7 % og fylte ut skjema i selvregistreringskassen. Blant respondentene som oppgav at de *ferdes en god del både på og utenfor merka stier og veier*, var det 37,0 % som stoppet og fylte ut skjema i selvregistreringskassen.

Overnatting i området

Med overnatting i området menes det om man har eller skal overnatte i telt, på privateid eller leid hytte/seterbu/hus, DNT hytte, overnattingsbedrifter, campingbil/vogn i området som vises på kartet i vedlegg 1, eller om man ikke overnattet i området vist på kartet.

Tabell 16. Krysstabell som viser sammenhengen mellom overnatting og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.

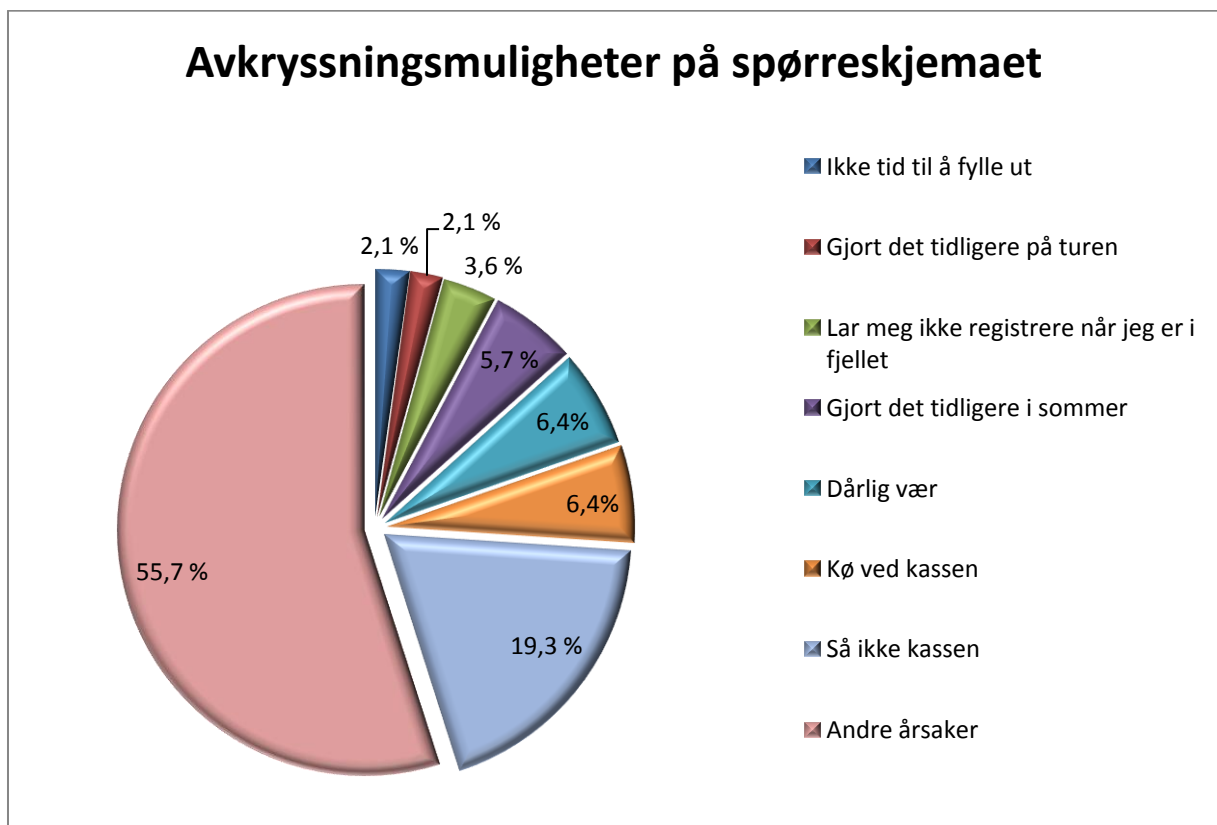
Overnatte i området		Fylt ut skjema i kasse		Totalt
		Ja	Nei	
Ja	N	17	94	111
	%	15,3 %	84,7 %	100,0 %
Nei	N	41	33	74
	%	55,4 %	44,6 %	100,0 %
Totalt	N	58	127	185
	%	31,4 %	68,6 %	100,0 %
Pearson Chi-Square Test				
Verdi: 33,157 df: 1 p-verdi: 0,000				

Analysen i tabell 16 viser at det var en signifikantforskjell på om respondentene overnattet i området eller ikke, og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Av respondentene som oppgav at de ikke skulle overnatte i området, stoppet hele 55,4 % og fylte ut skjema i selvregistreringskassen. Blant respondentene som oppgav at de skulle overnatte i området, stoppet kun 15,3 % og fylte ut skjema i selvregistreringskassen.

3.4. Årsaker til hvorfor skjema i selvregistreringskassen ikke ble utfylt

Totalt var det hele 140 respondenter som passerte selvregistreringskassen uten å fylle ut skjema. Respondentene som passerte selvregistreringskassene uten å fylle ut registreringskortet fikk derfor også spørsmål om hvorfor de unnlot å fylle ut skjema i kassen.

I figur 3 ser vi en oversikt over den prosentvise fordelingen av årsakene det var mulig å krysse av for på bortfallsspørreskjemaet, på hvorfor skjemaet i selvregistreringskassen ikke ble fylt ut. På bortfallsspørreskjemaet var det oppgitt åtte gitte kategorier samt en kategori for *andre årsaker*, hvor man selv skulle skrive årsaken på den stiplede linjen (vedlegg 2). Kategorien *mye innsekter*, ble ikke krysset av for og er derfor ikke med i figur 3. I alt 19,3 % oppgav at de *ikke så kassen*. *Dårlig vær* og *kø ved kassen* er likestilt, 6,4 % oppgav dette som grunn til at de ikke fylte ut skjemaet i selvregistreringskassen. Hele 55,7 % oppgav *andre årsaker* til at de ikke fylte ut skjema i selvregistreringskassen.

Figur 3. Årsaker det var mulig å krysse av for på spørreskjemaet, for hvorfor skjema i selvregistreringskassen ikke ble fylt ut.

I figur 4 ser vi den prosentvise fordelingen av ulike årsaker oppgitt i kategorien *andre årsaker* i figur 3. Noen av de oppgitte årsakene i *andre årsaker* kategorien ble skrevet med litt forskjellig ordlyd, og ble i figur 4 slått sammen for å gi et bedre tallmateriale. Det blir derfor presentert 13 kategorier for *andre årsaker* i figur 4. Hele 22,4 % oppgav at de *ikke gidder* å stoppe for å fylle ut skjema i selvregistreringskassen. Det var også en del som oppgav at de *skulle fylle ut skjema etter turen*, 15,8 %. *Språkproblemer* ble oppgitt som årsak av 9,2 %. *Lokal tilhørighet og deltakere på guidete turer* ble oppgitt som årsak av 7,9 % av bortfallet. Det var 6,6 % som oppgav at de *så observatøren* og derfor henvendte seg til denne istedenfor å stoppe ved selvregistreringskassen. Det er gitt en samlet oversikt av tallene som er presentert i figur 3 og 4 i vedlegg 5.

Figur 2. Samlet oversikt over årsakene som ble oppgitt i kategorien *andre årsaker*, for ikke å ha fylt ut skjema i selvregistreringskassen.

3.5. Passeringer registrert av ferdselsteller på Kongsvoll sammenholdt med kasseobservasjon

I forbindelse med denne studien var det også interessant å se på det totale antallet passeringer som ble registrert av ferdselstellersen lokalisert på Kongsvoll i forhold til passeringene registrert på selvregistreringsspørreskjemaet og bortfallsspørreskjemaet. I perioden 25. juni til 10. oktober registrerte ferdselstellersen på Kongsvoll 8798 passeringer. 4773 de som passerte telleren gikk inn i fjellet, mens 4025 gikk ut av fjellet.

Tabell 17. Registrerte passeringer på Kongsvoll med ferdselsteller, spørreskjema fra selvregistreringskasser, bortfallsspørreskjema og feltnotater.

Registrering av passeringer	Dato		Inn	Ut	Totalt
Ferdselsteller på Kongsvoll	12.7.2009	N	37	20	57
	14.7.2009	N	52	31	83
	20.8.2009	N	30	40	70
Passeringer registrert på spørreskjemaene og feltnotater	12.7.2009	N	37	4	41
	14.7.2009	N	39	0	39
	20.8.2009	N	34	29	63

I tabell 17 kommer det frem at det var svært få passeringer registrert på skjemaer og feltnotater av personer som var på tur ut av fjellet i forhold til hva ferdselstellersen viser av passeringer. Dette kommer av at observatøren satt plassert etter selvregistreringskassen på tur inn i fjellet. Personene som passerte observatøren og selvregistreringskassen på tur ut av fjellet hadde i de fleste tilfellene blitt observert da de gikk inn i fjellet tidligere på dagen, de ble ikke kryssset av i feltnotatene på tur ut. De personene observatøren ikke hadde sett tidligere på dagen ble stoppet og registrerte i feltnotater og på bortfallsspørreskjemaet. *Ut* observasjonene fra feltregistreringene representerer derfor personer som ikke hadde blitt observert av observatøren på tur inn i fjellet tidligere på dagen.

Det kommer også frem av tabell 17 at det var stor forskjell mellom *inn* registreringene gjort på skjemaene og feltnotatene i forhold til registreringene gjort av ferdselstellersen den

14.7.2010. Som tidligere nevnt registrerer ferdselstellersen ferdsel hver hele time gjennom hele døgnet. Den 14.7.2010 ble ferdselen observert mellom kl 09.30 og 16.00 (tabell 1). Utskrifter fra ferdselstellersen viser 10 passeringer i tidsrommet kl.09.00-10.00 (vedlegg 4). I følge feltnotatene var det ingen som passerte den første timen da det ble gjort observasjoner. De 10 første passeringene må derfor ha skjedd i halvtimen før observasjonene startet. Avviket mellom skjemaene og ferdselstellersen den 14.7.2010 var på tre personer dersom det antas at det hadde passert 10 personer den første halvtimen før registreringene startet.

Den 20.8.2010 var det et avvik mellom ferdselstellersen og feltregistreringene på fire personer. I dette tilfellet var det registrert flere personer i forbindelse med feltregistreringene enn med ferdselstellersen.

4. Diskusjon

4.1. Metodekritikk

Dataenes *reliabilitet*, altså pålitelighet er et grunnleggende spørsmål knyttet til all slags forskning. Dette knytter seg til dataene i undersøkelsen, hvordan de ble samlet inn, hvilke data som ble benyttet og hvordan de ble bearbeidet i ettertid (Johannessen et al. 2008). Som tidligere nevnt ble det benyttet to typer spørreskjema for å innhente informasjon om personene som var på tur i området, bortfallsspørreskjemaer og skjemaer fra selvregistreringskassene. Jeg anser at svaralternativene som ble gitt i begge spørreskjemaene dekker godt opp om spørsmålene som ble stilt, da de ble utformet med bakgrunn i manualen ”Visitor monitoring in nature areas” (Kajala et al. 2007).

Er dataene i denne studien *valide* (gode nok) til å representere fenomenet rundt bortfall ved selvregistreringskassene i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark? Validiteten i denne studien vil nok være lavere enn påliteligheten. Dette skyldes en forholdsvis lav *N* i datamaterialet. Analysene av dataene ville i stor grad hatt en bedre validitet med et større datagrunnlag. I metodekapittelet ble det nevnt at det ble benyttet tre dager ekstra i felt enn det som først var planlagt, likevel er det en forholdsvis lav *N* i datamaterialet. I senere lignende studier bør det antagelig settes av flere dager i felt dersom en skal observere selvregistreringskasser i lite besøkte områder. Hadde man i feltarbeidet kun tatt for seg de godt besøkte kasselokalitetene hadde man hatt et større datamateriale.

Det var også andre utfordringer knyttet feltarbeidet. Som observatør skulle man som tidligere nevnt holde seg noenlunde skjult for de besøkende, men samtidig få med seg hva som skjedde ved selvregistreringskassen. I områder med lite vegetasjon kunne dette være svært vanskelig. *Dindalen* var den kasselokaliteten det var lettest å holde seg skjult ved. Denne selvregistreringskassen hadde etter min mening likevel ikke en optimal plassering i forhold til de besøkende. Kassen var plassert halvveis opp i en bakke langs en veg, ikke langt fra parkeringsplassen. Hadde kassen vært plassert 300 meter lengre innover veien, hadde antagelig flere stoppet da bakken flatet ut og det ville vært mer naturlig å stoppe der enn midt i en bakke. På *Kongsvoll* var det praktisk talt umulig å holde seg skjult da det ikke var så mye plass å oppholde seg på utenfor stien. Ved denne lokaliteten var det respondenter som oppgav at de så observatøren og derfor registrerte seg der istedenfor på skjema i selvregistreringskassen. *Snøheimveien* var ironisk nok den lokaliteten det var lettest å

observere, men samtidig holde seg noenlunde skjult selv om dette var den lokaliteten med desidert minst vegetasjon. Det vil være nyttig å ta hensyn til om det skal gjennomføres bortfallsundersøkelser ved enkelte selvregistreringskasser, når man skal sette ut selvregistreringskasser ved en senere anledning.

4.2. Diskusjon av resultatene

I denne delen blir resultatene jeg kom frem til sammenlignet med resultater fra tidligere studier. Til å begynne med tar jeg for meg det helhetlige bortfallet og sammenligne dette med resultater fra tidligere studier. Deretter vil jeg tar for meg detaljer fra de ulike analysene jeg har gjennomført i min studie. Det må også nevnes at det ble gjort analyser for å undersøke om bortfallet varierte med værforhold og antall passerende, noe det viste seg og ikke gjøre. Jeg har derfor ikke gått noe nærmere inn på dette verken i resultat delen eller senere i diskusjonen.

4.2.1. Bortfallet i Dovrefjell – Sunndalsfjella kontra andre studier

Bortfallet i selvregistreringskassene i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark på observasjonsdatoene varierte mellom 33 % - 100 % (tabell 1). Det var stor variasjon i bortfallet mellom de enkelte selvregistreringskassene. Det var ikke hensiktsmessig å diskutere mer rundt bortfallet på hver enkelt dato, da tallmaterialet enkelte dager var for lite til å kunne trekke noen konklusjon. Gjennomsnittlig var det et bortfall ved selvregistreringskassene i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark på 70,7 %.

Tabell 18. Oversikt over bortfallsstudier.

Studier	År	Variasjoner i bortfalls %	Gjennomsnittlig bortfalls %	Kilde
Dovrefjell -Sunndalsfjella	2009	33 - 100 %	70,70 %	
Fulufjället	2003	48 - 79 %	66,90 %	(Fredman et al. 2009)
Södra Jämtlandsfjällen			39 %	(Vourio 2003)
Dovrefjell	1999/2000		50 %	(Båtstad 2001)
Dovrefjell	1989/1990		30 %	(Nilsen 1992)
Aurlandsdalen	1988	18 - 41 %	27 %	(Vorkinn 1992)
Femundsmarka	1986	10 - 50 %		(Vistad 1995)
Rogen og Långfjället	1985	0 - 59 %		(Hultman & Wallsten 1988)
USA	rundt 1980	11 - 69 %		(Fredman et al. 2009)

I forbindelse med enkelte tidligere studier snakker man om registreringsprosent og ikke bortfallsprosent. Da tall fra flere studier er presentert i tabell 18, måtte tall oppgitt som registreringsprosent regnes om til bortfallsprosent, ettersom jeg i min studie har sett på bortfallsprosenten. Bortfallsprosenten i min studie kan fint sammenlignes med tall fra tidligere studier både med tanke på variasjoner i bortfallsprosenten og den gjennomsnittlige bortfallsprosenten. Bortfallsprosenten registrert i Fulufjället i 2003 var mest sammenlignbar med bortfallsprosenten jeg registrerte i Dovrefjell – Sunndalsfjella i 2009. Jeg kan konkludere med at bortfallsprosenten ikke bare varierer mellom kasser, men også mellom studiene som har blitt gjennomført tidligere. Fra Dovrefjell er det samlet inn data om bortfall i tre studier, med 10 års mellomrom. Bortfallet har økt med 20 % mellom hver studie som har blitt gjennomført på Dovrefjell. Besøkende i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark var mindre flinke til å registrere seg i selvregistreringskasser i 2009, enn de var for 20 år siden.

4.2.2. *De besøkendes nasjonalitet og bakgrunn*

Nasjonalitet og bosted i Norge

Selvregistreringsskjemaene og bortfallsskjemaene viser at andelen utenlandske besøkere da observasjonene ble gjort var på 45 %. Den største andelen utenlandske besøkere kom fra Tsjekkia, som representerer 16,2 % av alle besøkende, etterfulgt av besøkende fra Nederland, Tyskland og øvrige nasjoner fra Europa. Både denne studien og tidligere studier viser at besøkende fra hjemlandet hadde registrert flest besøkende, nordmenn hadde i denne studien et bortfall på 69,7 % (Hultman & Wallsten 1988; Hörnsten & Fredman 2002; Vistad 1995). I min studie viste det seg at besøkende fra Tsjekkia var registrert med et bortfall på 100 % de fleste oppgav dårlige språkkunnskaper som årsaken til at de ikke stoppet for å fylle ut skjema i selvregistreringskassen. Dette kan jeg bekrefte da, alle tsjekkerne stilte mange spørsmål og måtte få en grundig forklaring av de fleste spørsmålene da de ble stoppet av meg. I kapittel 3.5. var jeg også innom dette med språkvansker da flere personer ikke stoppet verken ved selvregistreringskassen eller ved meg, fordi de ikke forstod hva jeg sa. Antagelig er det lite en får gjort med bortfallet som skyldes språkproblemer, en får ikke oversatt spørreskjema til alle mulige språk. Det var også registrert stort bortfall blant de besøkende Nederlenderne, 77,8 %.

I analysen (tabell 3) hvor jeg så nærmere på hvor nordmenn som besøkte området bodde, viser det seg at besøkende som er plassert i *Norge ellers* kategorien var flinkest til å registrere seg i selvregistreringskassen. Studien gjennomført i Rondane nasjonalpark sommeren 2009

hadde også størst registreringsprosent blant nordmenn som var bosatt langt unna nasjonalparken. Også i studien fra Femundsmarka var det flest besøkende fra Oslo og Akershus (40 %) som i min studie inngår i *Norge ellers* kategorien. I studien som ble gjennomført på Dovrefjell i 1999/2000 var det omtrent like mange besøkende fra *Norge ellers* som det var fra *utenlandske* besøkende.

Alder

Studien fra Fulufjället i 2003 indikerer at sannsynligheten for å registrere seg i selvregistreringskassen var stor dersom man var ung eller gammel (Fredman et al. 2009). Min studie viser at det er de middelaldrende (46-55 år) som var flinkest til å registrere seg i selvregistreringskassene. I studien til Vorkinn & Andersen (2010) ble det sett på forskjeller i alderssammensetningen blant de besøkende i tre nasjonalparker i Norge, Rondane, Jotunheimen og Dovrefjell – Sunndalsfjella. Det som var interessant for meg i denne sammenhengen, var at de også i denne studien kom frem til at Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark hadde størst andel registrerte besøkende i aldersgruppen 45-54 år, Rondane 55-64 år og Jotunheimen 25-34 år. Resultatene fra undersøkelsen i Femundsmarka i 1986 viser at 72 % av de registrerte besøkende var under 44 år (Vistad 1995). Resultatene fra de nevnte studiene varierer. Dette kan antagelig tyde på at det var forskjeller på hvilke aldersgrupper som dominerte blant de besøkende i de forskjellige nasjonalparkene.

Kjønn

Det var forholdsvis lik kjønnsfordeling blant de besøkende da observasjonene ble gjort, 45 % kvinner og 55 % menn. I min studie var det kvinnene som var mest pliktoppfylgende når det gjaldt å fylle ut skjema i selvregistreringskassene med en utfyllingsprosent på 38,2 %. I Vistad (1995) sin studie var det registrert 68 % mannlige besøkende, men han sier ingenting om hvilket kjønn som var mest pliktoppfylgende med tanke på registreringer. I Vorkinn (1992) sin kontrollstudie ved Flatbrehytta var det ingen signifikantforskjell i registreringsandelen mellom kvinner og menn. I studien som ble gjennomført i Rondane sommeren 2009 var det noe flere kvinner enn menn som registrerte seg (52,5 % vs. 47,5 %) (Vorkinn & Andersen 2010). Når vi sammenligner resultatene fra min studie med tidligere studier ser vi at det er en nokså jamn kjønnsfordeling blant de som registrerer seg. Vi ser også at bortfallsstudiene som er gjennomført ikke kan gi et eksakt svar på hvilket kjønn som er mest pliktoppfylgende når det gjelder registrering.

Gruppesammensetning

Få av respondentene i min studie deltok på organiserte turer (3 %). Selv om resultatene viste at det ikke var noen signifikantforskjell var det likevel et tydelig mønster at personer som deltok på organisert tur ikke fylte ut skjema i selvregistreringskassen. I min studie var det kun registrert grupper på organiserte turer ved kasse lokaliteten på *Kongsvoll*. Gruppene var deltakere på moskussafari. Guidene fortalte at de hadde fått beskjed fra sine overordnede om ikke å stoppe ved selvregistreringskassene for å la turistene fylle ut skjema. Wold (2009) skriver at det var tre hovedaktører som tilbød moskussafari i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark i 2008. Hun skriver også at moskussafari var den organiserte aktiviteten som fikk størst oppmerksomhet sommerstid i nasjonalparken. Personer som deltok på organiserte turer vil dermed representere et stort bortfall. Vi kan likevel klare å skaffe oss ett inntrykk av hvor stort bortfallet av deltakere på organiserte turer var ved å kontakte reiselivsaktører som tilbyr organiserte turer. Jeg har ikke vært i kontakt med aktører som tilbyr organiserte turer da Wold gjorde dette i forbindelse med sin studie (2009). Jeg antar at tallene hun kom frem til vil være representative for min studie da den ble gjennomført sommeren etter Wold gjennomførte sin studie. Wold lyktes ikke i å få tak i helt eksakte tall på antall deltakere på moskussafari, men har gjort et grovt anslag på at cirka 1 500 personer deltok på moskussafari i sommermånedene juni, juli og august 2008.

Vorkinn (1992) kom også frem til at det var få personer som deltok på organiserte turer som fylte ut registreringskort (23 %). Hun sier også at det var nødvendig å innhente supplerende data for de organiserte turene på grunn av mangelfull registrering. Båtstad (2001) fant i sin studie på Dovrefjell at 6 % av personene som registrerte seg deltok på organiserte turer. Han konkluderer også med at moskusen trekker mye folk til området. Vorkinn & Andersen (2010) fant at også at kun 6 % av de registrerte besøkende deltok på organiserte turer.

Min studie viser at gruppe størrelsen hadde betydning for om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Det var størst prosentvis respons i selvregistreringskasser fra turfølger på 3-5 personer. Turfølger på to personer utgjorde 46,7 % av de passerende da registreringene ble gjort. Båtstad (2001) fant at turfølger på to personer utgjorde 45 %. Vistad (1995) fant at 42 % av de registrerte gikk i turfølger på to personer.

Jeg fant at det ikke hadde noen betydning om det var med barn på turen for om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Det var kun 16,4 % av de besøkende som hadde

med barn på turen. I studien fra Rondane sommeren 2009 oppgav 16 % at de hadde med barn under 15 år som en del av turfølget (Vorkinn & Andersen 2010). Det kan konkluderes med at et fåtall av besøkende i de studerte områdene har hatt med seg barn under 15 år på tur. Det vil alltid være enkelte utfartsområder som er mer populære for barnefamilier enn andre. I

Dindalen observerte jeg flere turfølger med barn under 15 år enn ved de andre kasselokalitetene som ble studert. Dette skyldes at Uvsetra i enden av vegen i *Dindalen* var åpen for servering og på den måten fungerte som et turmål for barnefamilier.

Tidligere besøk i området

Min studie viser at det ikke utgjorde noen forskjell om man hadde besøkt Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark tidligere eller ikke, i forhold til om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen. Mine resultater viser at 44 % oppgav at de hadde vært i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark tidligere. Det var nødvendig med en liten omregning av tabell 2 til Fredman et al. (2009) for kunne sammenligne tallene med min studie og andre tidligere studier (vedlegg 6). Studien fra Fulufjället nasjonalpark viser at det var en signifikant forskjell mellom de som hadde besøkt området tidligere og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Av de registrerte i denne studien oppgav 36 % at de hadde besøkt nasjonalparken tidligere. Selv den ene studien viser at det var en signifikant forskjell var det ikke så stor forskjell mellom studiene når det gjaldt andelen registrerte besøkere som hadde besøkt nasjonalparkene tidligere.

Vorkinn & Andersen (2010) fant at 63 % av de registrerte besøkende i Rondane sommeren 2009 hadde vært der tidligere. De fant også at det totalt var 56 % av de besøkende i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark sommeren 2009, som hadde besøkt området tidligere. Vistad (1995) sin studie viser at 45 % av de registrerte besøkende hadde vært i Femundsmarka tidligere. Båtstad (2001) sin studie fra Dovrefjell viser samme trend, 51,5 % av de besøkende hadde vært i området tidligere. I Jotunheimen viser tidligere studier at andelen besøkende med tidligere erfaring fra området var på 52 % i 1992 og 57 % i 2002 (Vorkinn & Andersen 2010). Sammenligner man tidligere studier fra Norge og min studie, med studien fra Sverige ser man at Fulufjället nasjonalpark var den nasjonalparken med størst andel nye besøkende. I de norske studiene var fordelingen mellom nye og gamle besøkende cirka 50 % i alle studiene. Vi kan jo spørre oss om den gode tilretteleggingen i Fulufjället, inn til Sveriges største foss, har hatt betydning for at det var så stor andel nye besøkende der i forhold til lignende studier fra Norge.

4.2.3. *Sammenligning av purisme graden*

Gjennom mine og tidligere studier av naturområder, viser det seg at besøkende i nasjonalparker som fylte ut skjema i selvregistreringskassene, ikke var spesielt opptatt av at området de besøkte var preget av villmark, altså områder med minst mulig menneskelig påvirkning, som for eksempel ved tilrettelegging. I min studie var besøkende som fylte ut skjema i selvregistreringskassene i større grad preget av positive holdninger til tilrettelegging enn de som ikke fylte ut skjema i kassene selv om det ikke ble registrert at det var noen signifikant forskjell. Det var dessuten flere besøkende som unnlot å fylle ut skjema i selvregistreringskassene enn de som faktisk fylte ut. De besøkende som ikke fylte ut skjema i selvregistreringskassene var merkelig nok mer positive til hytter med matservering og oppredde senger enn de som registrerte seg i kassene. De fortalte at de oppfattet spørsmålet angående hytter som ulike varianter av tilgjengelige DNT hytter i området. Ellers utgjorde det en forskjell at det var god skilting, merkede stier, tilrettelagte leirplasser og muligheter for å kvitte seg med søppel viktigere for de som fylte ut skjema i selvregistreringskassene.

Vorkinn & Andersen (2010) oppsummerte i sin studie, resultater fra flere tidligere undersøkelser med tanke på holdninger til tilrettelegging. De fant at besøkende i nasjonalparkene Jotunheimen, Rondane, Dovrefjell – Sunndalsfjella og deler av Hardangervidda i stor grad var positive til tilrettelegging og det å møte mennesker i løpet av turen.

Vistad (1995) delte opp brukerne av Femundsmarka i tre grupper; tur-, friluft- og villmarksgruppa. Han fant at det var forskjeller mellom de tre preferansegruppene når det gjaldt å møte andre mennesker på tur i naturen. Villmarksgruppa var de som ønsket å møte minst folk på tur, og de hadde møtt flere enn de forventet å møte. Jeg fant ikke at det var noen forskjell på dette og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassene eller ikke. I undersøkelsen fra Femundsmarka ble kvaliteten og mengden av tilretteleggingstiltak vurdert. Jamt over var folk fornøyde med kvaliteten på de merkede stier i området (73 %). Ellers er det nyttig å bemerke at det også i denne studien var en tendens at de fleste var positive til tilrettelegging.

Det at så mange viste positive holdninger til tilrettelegging både i denne og tidligere studier kan gi forvaltningsmessige utfordringer. Tilrettelegging i form av skilting og merking av

løyper vil antagelig bidra til at naturen blir tilgjengelig for et større spekter av mennesker enn dersom det ikke fantes noen form for tilrettelegging. Forvaltningen vil likevel kunne ha et verktøy for å kanalisere ferdselen dit man ønsker det ved å tilrettelegge for ferdsel i naturen. En vil likevel aldri klare å fange opp alle brukere av naturen ved og ”lokke” med tilrettelegging.

4.2.4. Bruken av turområdet

I forkant av denne studien antok jeg at det kunne være forskjeller mellom kasselokaliteter og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassene eller ikke. Resultatene viste derimot at kasselokaliteten ikke hadde noe å si for om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke.

Den største andelen av de besøkende i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark da observasjonene ble gjennomført, var på dagstur (63 %). Det viste seg at besøkende på dagstur og flerdagersfottur var mest pliktoppfyllende når det gjaldt å registrere seg i selvregistreringskassene. Jeg fant at det var en forskjell på formålet med turen og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassene. Båtstad (2001) fant at 70 % av de besøkende på Dovrefjell var på dagstur. Vorkinn (1992) konkluderer med at det ikke var noen forskjell mellom registreringene til dagsturvandrere og flerdagersvandrere i Aurlandsdalen. Det samme gjaldt personer som ble registrert ved Flatbrehytta. Ved kasse lokaliteten Slæom var det en forskjell i registreringsandelen mellom de som var på dagstur og de som var på flerdagerstur. Hele 63 % av de som var på flerdagerstur registrerte seg, mot 23 % av de som var på dagstur. Det ble antatt det var ordlyden på teksten på kassen som var grunnen til at ikke mange på dagstur som stoppet og fylte ut skjema. I studien fra Fulufjället nasjonalpark fant de at det ikke utgjorde noen forskjell hva slags tur de besøkende var på i forhold til om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Totalt hadde cirka 80 % av de besøkende i Fulufjället, Sveriges høyeste fossefall Njupeskar som mål for turen (Fredman et al. 2009). I studien fra Femundsmarka viste en registreringsandelen av de som var på dagstur på 14 %, mens de som var på flerdagersfottur hadde en registreringsandel på hele 38 %. I Femundsmarka var det også slik at besøkende på flerdagersfottur hadde størst registreringsandel på 35 %, etterfulgt av fisketur på 26 % og dagstur på 23 % (Vistad 1995).

I de fleste studiene jeg har sammenlignet mine resultater med viste det seg at registreringsandelen mellom dagstur og flerdagersfottur, ikke utgjorde noen stor forskjell. I min studie ble det som nevnt funnet at det var en signifikant forskjell mellom turformål og om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen, men forskjellen viser seg å være mellom de andre turformålene som ble oppgitt.

Hele 86 % av de besøkende i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark da observasjonene ble gjennomført, fulgte for det meste merkede stier og veger på turen sin. Jeg fant at det ikke var noen forskjell på hvordan de besøkende ferdes rundt i naturen, hadde innvirkning på om det ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen eller ikke. Også i undersøkelsen som ble gjennomført i Rondane sommeren 2009, fant de at det var en svært stor andel som ferdes langs merka stier og veger 88 %. I denne studien ble det også nevnt at det på Dovrefjell var 77 % som ferdes mest langs merkede stier og veger, og at tidligere studier av turister ved fjellnære turistbedrifter i Rondane, Hardangervidda og Setesdalsheiene viste at andelen som ferdes langs merkede stier og veger var lavere i disse studiene enn det som var funnet på Dovre og i Rondane nå (Vorkinn & Andersen 2010). Vorkinn & Andersen (2010) har konkludert med at den høye andelen personer som oppgav at de ferdes mest langs merkede stier og veger kan skyldes at selvregistreringskassene var plassert langs de viktigste innfallsportene inn til området, noe jeg sier meg enig i. Dette er en av ulempene ved ferdselsregistrering. Man vil aldri kunne klare å dekke opp og registrere ferdselen ved alle innfartsårer inn til et område, man har derfor valgt ut de innfartsårene med mest ferdsel for å få hentet ut mest mulig informasjon om ferdselen i området.

I forbindelse med studien var det også nyttig å se på om det hadde noen betydning for registreringen i selvregistreringskassen om man overnattet i området eller ikke. Jeg fant at det hadde det. Hele 70 % av de besøkende som registrerte seg i selvregistreringskassen hadde eller skulle ikke overnatte i området. Totalt var det 60 % av de besøkende som overnattet i området. I Femundsmarka overnattet en mye større andel av de besøkende (89 %) i forhold til hva jeg registrerte i min studie (Vistad 1995). Båtstad (2001) fant i sin studie på Dovrefjell at henholdsvis 52 % og 44 % overnattet i området i 1999 og 2000. At besøkende i Dovrefjell – Sunndalsfjella i mindre grad overnattet i området enn hva det ble gjort i Femundsmarka, kan skyldes at E6 går over Dovrefjellplataet. Dovrefjell – Sunndalsfjella er lettere tilgjengelig for turister på dagstur enn hva Femundsmarka er, noe som også gjenspeiler at det ble registrert flere besøkende på dagstur i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark enn i Femundsmarka.

4.3. Videre studier

4.3.1. *Hva kan gjøres for å redusere bortfallet og kan vi finne ut mer om bortfallet?*

Det meste av bortfallet vil det antagelig være vanskelig å få gjort noe med. Det vil alltid være personer som lar være å registrere seg i selvregistreringskasser eller å svare på andre former for spørreundersøkelser. Deltakere på organiserte turer vil antagelig være den bortfallsgruppen det vil være lettest å få gjort noe med, da man kan henvende seg til bedriftene som tilbyr organiserte turer og oppfordre dem til å stoppe ved selvregistreringskassene på turene sine.

Det vil være mulig å finne ut mer om bortfallet ved sende ut flere observatører i felt fordelt på forskjellige kasselokaliteter på samme tidspunkt. Dette i kombinasjon med ferdselstellere i tilknytning til alle selvregistreringskassene det skal gjennomføres observasjoner ved kan bidra til å gi et bedre bilde av bortfallet.

4.3.2. *Egnethet av selvregistreringskassemetoden*

Selvregistreringskassemetoden kan være en lønnsom måte å skaffe tilveie store mengder data om bruken av et naturområde, som forvaltningen kan ha nytte av. Metoden var egnet for å innhente informasjon om brukerne i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark. Det må likevel nevnes at det ikke var noen fullkommen metode alene, men i kombinasjon med ferdselstellere og bortfallstester var den helt akseptabel. Det vil være vanskelig å dekke et like stort område med de samme tilgjengelige ressursene og få den samme informasjonen på noen annen måte. For senere studier vil det være svært nyttig å innhente informasjon på samme måte som det ble gjort i denne studien. Det vil for senere studier antagelig være lønnsomt å studere flere kasser for bortfall som kan knyttes til en ferdselsteller, for på denne måten å kunne gi et bedre bilde av det totale besøket i området. Ettersom menneskers bruk av naturen til rekreasjon forandres over tid, vil det også alltid være behov for ny kunnskap om menneskers bruk av naturen.

Referanser

- Annonymus. (1979). *Bernkonvensjonen*: Direktoratet for naturforvaltning. Tilgjengelig fra: <http://www.dirnat.no/naturmangfold/internasjonalt/avtaler/bernkonvensjonen/> (lest 16.04.2010).
- Annonymus. (1980). *Purist*
- Kortner, O., Munthe, P. & Tveterås, E. (red.). *Aschehoug og Gyldendals STORE NORSKE leksikon*. Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Annonymus. (1993). *Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD)*: Direktoratet for naturforvaltning. Tilgjengelig fra: <http://www.dirnat.no/naturmangfold/internasjonalt/avtaler/cbd/> (lest 16.04.2010).
- Annonymus. (2009). *Uvssetra i Dindalen*. Tilgjengelig fra: <http://www.oppdal.com/no/Sommer/Global-toppmeny/Aktiviteter/Gardsferie/Uvssetra/> (lest 05.07.2009).
- Annonymus. (2010). *Kongsvold Fjeldstue*. Tilgjengelig fra: <http://www.kongsvold.no/> (lest 08.08.2009).
- Bevanger, K. & Jordhøy, P. (2004). *Villrein - fjellets nomade*. Trondheim: Naturforlaget. 168 s.
- Båtstad, K. R. (2001). Dagens ferdsel i Dovrefjellområdet sammenlignet med bruksområdet til villrein i 1999-2000. Bø i Telemark: Høgskolen i Bø i Telemark. 46 s.
- Dovrefjellrådet. (2010a). *Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark*. Tilgjengelig fra: <http://www.dovrefjellradet.no/Default.asp?WCI=DisplayGroup&WCE=87&DGI=87> (lest 04.03.2010).
- Dovrefjellrådet. (2010b). *Fakta om Dovrefjellrådet*. Tilgjengelig fra: <http://www.dovrefjellradet.no/Default.asp?WCI=DisplayGroup&WCE=16&DGI=16> (lest 14. mai).
- Emmelin, L. & Ohlsson, A. (1999). Besøksmønstret i Femundsmarka - Rogen - Långfjället sommaren 1998 jamført med 1985/86. *ETOUR*, 1999:25. Östersund. 21 s.
- EuropeanTravelCommission. (2006). *Tourism trends for Europe*. Tilgjengelig fra: http://www.etc-corporate.org/resources/uploads/ETC_Tourism_Trends_for_Europe_09-2006_ENG.pdf (lest 06.05.2010).
- Fredman, P., Friberg, L. H. & Emmelin, L. (2005). Friluftsliv och turism i Fulufjället - Före - efter nationalperksbildningen. *Dokumentasjon av de svenske nationalparkerna*, 2005:18. Stockholm. 128 s.
- Fredman, P., Romild, U., Emmelin, L. & Yuan, M. (2009). Who are the non-compliance. *Forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring*. Östersund. 22 s.
- Gundersen, V., Andersen, O., Devro, B., Fangel, K., Kaltenborn, B.-P., Vistad, O. I., Vorkinn, M., Øian, H. & Aas, Ø. (2009). *Prosjektbeskrivelse FoU 2009-2012 - Villrein, ferdsel og inngrep i Snøhettaområdet*. Ferdsel og brukere: Norsk Villreinsenter. Tilgjengelig fra: <http://www.villrein.no/Forskningsprosjekter/VillreinDovreRondane/Sn%C3%B8hetta/tabid/7427/Default.aspx> (lest 29.04.2010).
- Gundersen, V. & Andersen, R. (2009). *Orientering om brukerundersøkelser i Dovrefjell-Sunndalsfjella sommeren 2009*. Lillehammer: Norsk instiutt for naturforskning. Tilgjengelig fra: http://innsyn.sunndal.kommune.no/getfile.aspx/ephdoc/?db%3DEPHORTE%26ParamCount%3D1%26JP_ID%3D21108 (lest 06.01.2010).

- Hultman, S.-G. & Wallsten, P. (1988). Besøksmønstret i Rogen - Långfjället, sommaren 1985. *KOMMIT-rapport*, 1988:3: AVH, Universitetet i Trondheim. 54 s.
- Hörnsten, L. & Fredman, P. (2002). Besök och besökare i Fulufjället 2001 - en studie av turismen före nationalparksbildning. *ETOUR Rapportserien U 2002:6*. Östersund: European Tourism Research Institute. 75 s.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Kristoffersen, L. (2008). *Introduksjon til samfunnsvitenskaplig metode*. 3 utg. Oslo: abstrakt forlag. 382 s.
- Johannessen, A. (2009). *Introduksjon til SPSS: versjon 17*. 4 utg. Oslo: abstrakt forlag. 188 s.
- Jordhøy, P. (2001). *Snøhettareinen*. Trondheim: Snøhetta forlag a.s. 272 s.
- Kajala, L., Almik, A., Dahl, R., Dikšaitė, L., Erkkonen, J., Fredman, P., Jensen, F., Søndergaard, K. K., Sievänen, T., Skov-Petersen, H., et al. (2007). *Visitor monitoring in nature areas - a manual based om experiences from the Nordic and Baltic countries*: Swedish Environmental Protection Agency. Tilgjengelig fra: <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-1258-4.pdf> (lest 06.06.2009).
- Kajala, L., Almik, A., Dahl, R., Dikšaitė, L., Erkkonen, J., Fredman, P., Jensen, F., Søndergaard, K. K., Sievänen, T., Skov-Petersen, H., et al. (2008). *Brukerundersøkelser i naturområder - utforming av spørreskjema. En veiledning basert på erfaringer fra nordiske og baltiske land*. Tilgjengelig fra: <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=528> (lest 06.06.2009).
- Nielsen, C. S. (2009). Brukerundersøkelse i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skækere nasjonalpark. Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap, Institutt for naturforvaltning. 71 s.
- Nilsen, T. (1992). Brukerundersøkelse på friluftsliv i Herkinn skytefelt. Bruk av ferdselsdata for å vurdere konflikter mellom friluftsliv og Forsvarets virksomhet. *Rapport UNIT, SMU 1992:2*. Trondheim: Universitetet i Trondheim, Senter for miljø og utvikling. 102 s.
- NorskVillreinsenter. (2010a). *Snøhetta*. Tilgjengelig fra: <http://www.villrein.no/Forskningsprosjekter/VillreinDovreRondane/Sn%C3%B8hetta/tabid/7427/Default.aspx> (lest 15.05.2010).
- NorskVillreinsenter. (2010b). *Villrein Dovre-Rondane*. Tilgjengelig fra: <http://www.villrein.no/Forskningsprosjekter/VillreinDovreRondane/tabid/7426/Default.aspx> (lest 15.05.2010).
- Punsvik, T. & Storaas, T. (1996). *Viltforvaltning*. Kristiansand & Koppang: Landbruksforlaget. 294 s.
- Punsvik, T. & Storsaa, T. (2002). *Viltet i landskapet - lærebok og veileder i landskapsøkologi*. Kristiansand & Koppang: Fagbokforlaget. 249 s.
- Punsvik, T. & Jaren, V. (2006). *Målrettet villreinformvaltning - skjøtsel av bestander og bevaring av leveområder*. Kristiansand & Trondheim: Tund Forlag AS. 195 s.
- Vistad, O. I. (1995). I skogen og i skolten - Ein analyse av friluftsliv, miljøoppleving, påverknad og forvaltning i Femundsmarka, med jamføringar til Rogen og Långfjället: AVH, Universitetet i Trondheim. 275 s.
- Vistad, O. I. (2009). Ferdsel ut frå fjellnære reiselivsbedrifter. *NINA Rapport*, 441. Lillehammer: Norsk institutt for naturforskning. 42 s.
- Vorkinn, M. (1992). Effekten av å opprette Jostedalsbreen nasjonalpark for friluftslivet og reiselivet - Resultater fra før-undersøkelsne. *Vedleggsrapport til NINA Utredning 033*. Trondheim: NINA.
- Vorkinn, M., Vittersø, J. & Riese, H. (2000). Norsk friluftsliv - på randen av modernisering? *ØF-rapport 2000:2*. Lillehammer: Østlandsforskning.

- Vorkinn, M. (2003). Ferdsel ut fra hytter i Rondane midt og sør. Lillehammer: Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Oppland. 110 s.
- Vorkinn, M. & Flygind, S. (2003). Tilbakeføring av Hjerkinnskytefelt til sivile formål - utredning friluftsliv. *ØF-Rapport 2003:2*. Lillehammer: Østlandsforskning. 79 s.
- Vorkinn, M. & Andersen, O. (2010). *Besøkende til Rondane og Dovre nasjonalparker - sommeren 2009 - Resultater fra selvregistreringskasser og automatiske ferdselstellere*. Upublisert notat. Lillehammer: Norsk institutt for naturforskning.
- Vourio, T. (2003). Information on recreation and tourism in spatial planning in the Swedish mountains - methods and need for knowledge. . *ETOUR scientific book series*, V2003:12: Blekinge Institute of Technology, Department of Spatial Planning & European Tourism Research Institute Sweden.
- Wold, L. C. (2009). I Dovreturistens hall - En undersøkelse av reisemønsteret tilknyttet Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap, Institutt for naturforvaltning. 94 s.

Vedlegg 1

Dovrefjell-Sunndalsfjella 2009

1) Dato:

Dag

Mnd

2a) Hvor er du bosatt?

Norge (Postnr. og sted)

Utenlands (Land)

b) Kjønn/alder:

1

Kvinne:år

2

Mann: år

3a) Hva er hovedformålet med denne turen, og hvor lenge vil den vare?

- 1 Dagstur til fots 1 Flerdagers fottur
1 Fisketur 1 Annet, hva?

b) Varighet på turen dager/timer

c) Hvordan har dere/skal dere ferdes på denne turen?

- 1 For det meste langs merkede stier/veier
2 En god del både på og utenfor merkede stier/veier
3 For det meste utenfor merkede stier/veier

4a) Hvor mange er du sammen med på denne turen (inkl. deg selv)?.....pers.

b) Er turen en "organisert" tur?

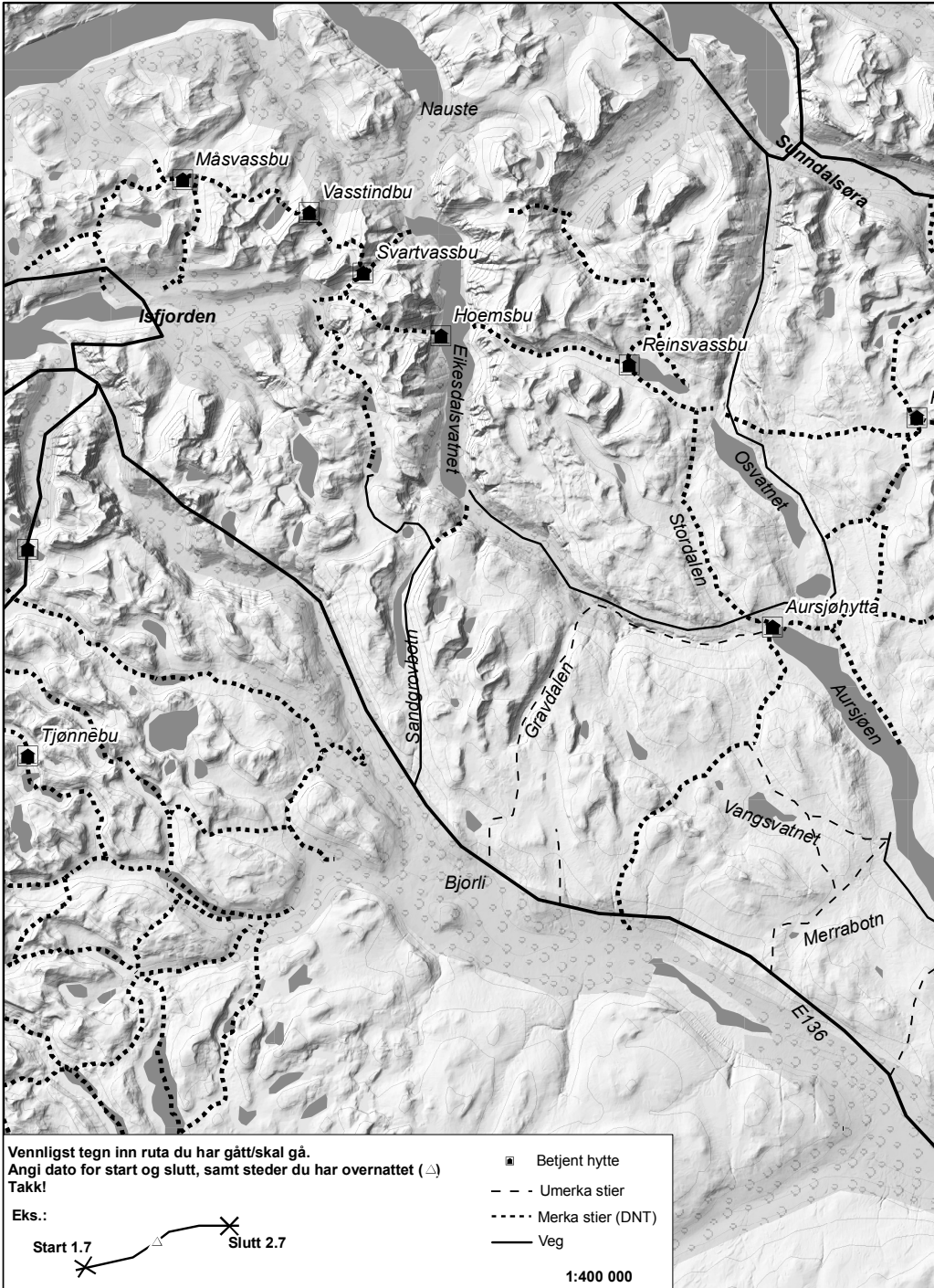
(Skoleklasse, speidergruppe, DNT/turlag el. l.)

- 1 Nei 2 Ja, hva slags gruppe?.....

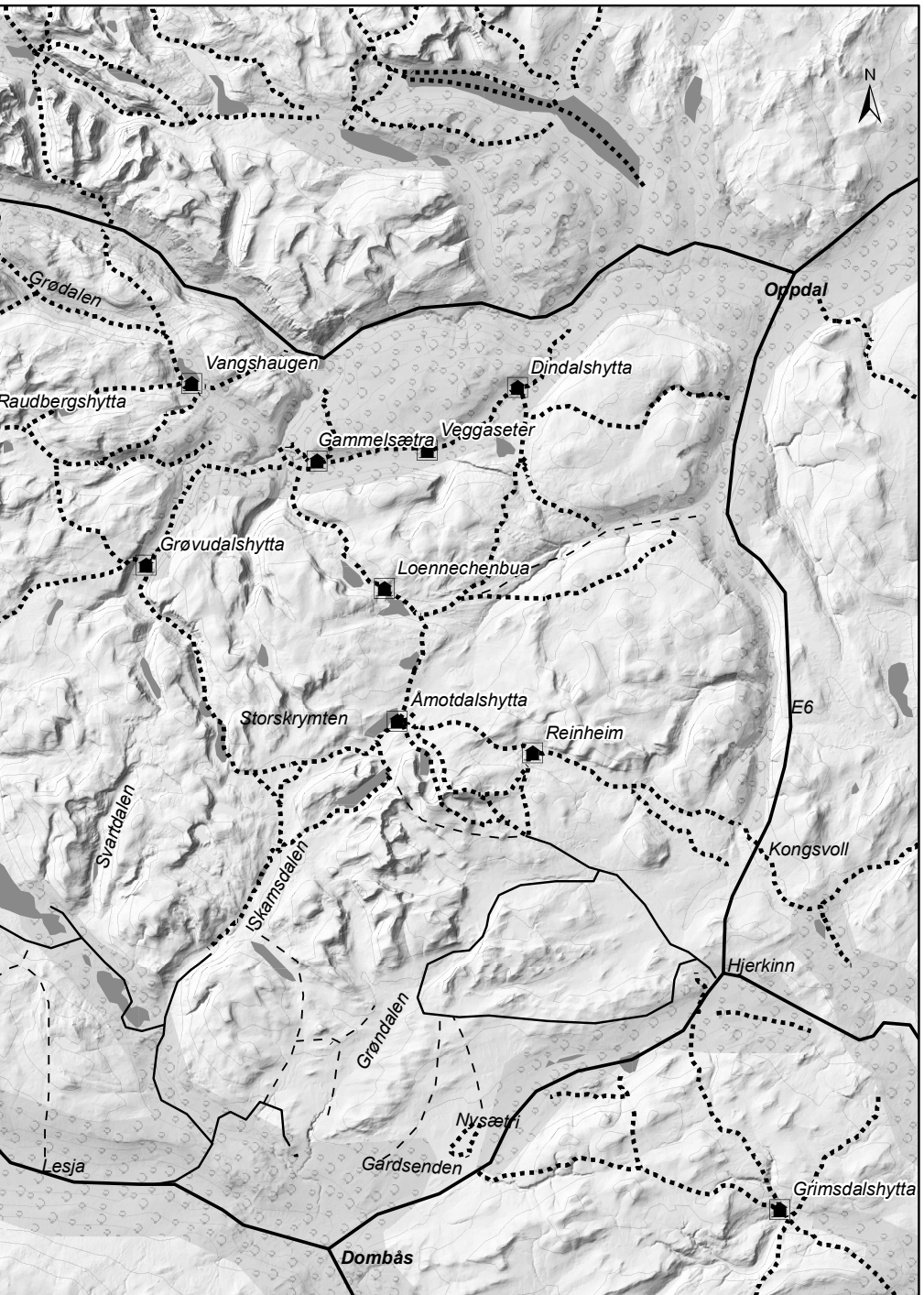
c) Er det barn *under 15 år* med i reisefølget?

- 1 Nei 2 Ja, alderen på det yngste barnet er: år

Vennligst tegn inn ruta

du har gått/skal gå:

5) Har du eller skal du overnatte i området vist på kartet foran?

- 1 Nei
1 Ja, på fjellet, hvordan?.....
1 Ja, nede i dalen, hvordan?.....

6) Hvor mange somre/vintre har du vært i dette fjellområdet tidligere?

- 1 Ingen 1 Somre:..... antall 1 Vintre:.....antall

7) Tenk deg at du skal gjennomføre en flertimers tur i skogs- /fjellterreng om sommeren. Tenk deg at området er slik du helst vil ha det – som om det var ditt "idealområde" for en slik tur

<i>Ville det være positivt eller negativt for deg:</i>	<i>Svært negativ</i>		<i>Nøy-trait</i>		<i>Svært positivt</i>		
... at det finnes tilrettelagte leirplasser med do, ved, bål, søppeldunker	1	2	3	4	5	6	7
... at du kan bli kvitt søppel i utplasserte søppeldunker	1	2	3	4	5	6	7
... at det finnes merkede stier i området	1	2	3	4	5	6	7
...at det er god skilting ved stistart og stikryss i området	1	2	3	4	5	6	7
... at det er lagt ned trestokker til å gå på der stien går over våt myr	1	2	3	4	5	6	7
... at det finnes hytter med matservering og oppredde senger i området	1	2	3	4	5	6	7
... at du møter mange andre friluftsfolk i løpet av turen	1	2	3	4	5	6	7
... at du kan gå milevis uten å møte et menneske	1	2	3	4	5	6	7

8) Er dette kortet fylt ut på tur inn i eller ut av området?

- 1 På tur inn i området 2 På tur ut av området

9) Til høsten ønsker vi å sende ut et spørreskjema til et utvalg av de som har brukt dette fjellområdet i sommer. Det er fint om du kunne tenke deg å gi ytterligere innspill til framtidig forvaltning av dette området, vennligst oppgi email-adressa di under. På forhånd takk!

Email-adresse:

Bortfallsstudie i Dovrefjell-Sunndalsfjella 2009

1. Dato Dag Måned
2. Kjønn/alder Kvinne:år Mann:år
3. Hvor er du bosatt?
Norge (postnr og sted)
Utenlands (land)
4. Hva er hovedformålet med denne turen, og hvor lenge vil den vare?
Dagstur til fots Fisketur
Flerdagers fottur Annet, hva?
5. Varighet på turen?dager/timer
6. Hvorfor fylte du ikke ut skjemaet i kassen?
Gjort det tidligere på turen
Gjort det tidligere i sommer
Lar meg ikke registrere når jeg er i fjellet
Så ikke kassen
Dårlig vær
Mye insekter
Kø ved kassen
Ikke tid til å fylle ut
Annet, hva?
7. Hvordan har dere/skal dere ferdes på denne turen?
For det meste langs merkede stier/veier
En god del bade på og utenfor merkede stier/veier
For det meste utenfor merkede stier/veier
8. Hvor mange er du sammen med på denne turen (inkl. deg selv)?pers
9. Er turen en organisert tur?
(Skoleklasse, speidergruppe, DNT/turlag el.l)
Nei Ja, hva slags gruppe?

10. Er det barn under 15år med i reisefølget?

Nei Ja, alderen på det yngste barnet er:år

11. Har du eller skal du overnatte i området vist på kartet foran?

Nei
 Ja, på fjellet, hvordan?
 Ja, nede i dalen, hvordan?

12. Har du vært på Dovrefjell – Sunndalsfjella tidligere?

Nei Ja, antall

**13. Tenk deg at du skal gjennomføre en flertimers tur I skogs-/fjellterreng om sommeren.
Tenk deg at området er slik du helst vil ha det – som om det var ditt ”idealområde” for en slik tur.**

<i>Ville det være positivt eller negativt for deg:</i>	<i>Svært negativt</i>		<i>Nøytralt</i>			<i>Svært positivt</i>	
	1	2	3	4	5	6	7
... at det finnes tilrettelagte leirplasser med do, ved, bål, søppeldunker	1	2	3	4	5	6	7
...at du kan bli kvitt søppel i utplasserte søppeldunker	1	2	3	4	5	6	7
... at det fines merkede stier i området	1	2	3	4	5	6	7
... at det er god skilting ved stistart og stikryss i området	1	2	3	4	5	6	7
...at det er lagt ned trestokker til å gå på der stien går over våt myr	1	2	3	4	5	6	7
...at det fines hytter med matservering og oppredde senger i området	1	2	3	4	5	6	7
...at du møter mange andre friluftsfolk i løpet av turen	1	2	3	4	5	6	7
...at du kan gå milevis uten å møte et menneske	1	2	3	4	5	6	7

BORTFALLSSTUDIE I DOVREFJELLOMRÅDET 1999

1) TID OG STAD

 Dato:

 Klokka:

 Lokalitet:

2) FØREMÅLET MED TUREN:

☐	Dagstur til fots
☐	Fleirdagars fottur
☐	Sportsfiske
☐	Småviltjakt
☐	Villreinjakt
☐	Bærplukking
☐	Hyttetur (privathytte)
☐	Næring; type: _____
☐	Anna: _____

3) LENGD PÅ TUREN:

 Dagstur, timar: _____
 Fleirdagarstur, dagar: _____

4) KORLEIS OVERNATTAR DU PÅ TUREN? Tal netter

☐	Dagstur, overnattar ikkje	☐
☐	DNT-hytte/privat turisthytte	☐
☐	Fjellstue/hotell	☐
☐	Eiga/privat hytte	☐
☐	Telt	☐
☐	Anna: _____	☐

5) KOR MANGE ER DU SAMAN MED PÅ DENNE TUREN?

 Tal personar (inkl. deg sjølv): _____

6) ER DETTE EIN "ORGANISERT" TUR?

m.v.)

(skoleklasse, fellestur DNT/turlag, speidergruppe)

 Nei Ja, kva gruppe: _____

7) KOR MANGE SOMRAR/VINTRAR HAR DU VORE I DETTE OMRÅDET TIDLEGARE?

 Ikkje vore her før Tal sommarturar: _____
 Tal vinterturar: _____

8) ER DU DNT-MEDLEM ELLER MEDLEM AV LOKAL TURISTFORENING

 Nei Ja, i: _____

9) FØLGJER DU T-MERKA STI?

 Nei Ja, delar av turen Ja, heile tida

10) KOR BOR DU? (postnummer og stad):

11) KJØNN/ALDER

 Kvinne: _____ år

 Mann: _____ år

12) KORFOR FYLTE DU IKKJE UT SKJEMAET ?

☐	Har fylt ut skjemaet tidlegare på turen
☐	Har fylt ut skjemaet tidlegare i sommar
☐	Registreringa vedgår ikkje meg
☐	Lar meg ikkje registrere i fjellet
☐	La ikkje merke til kassa
☐	Anna: _____

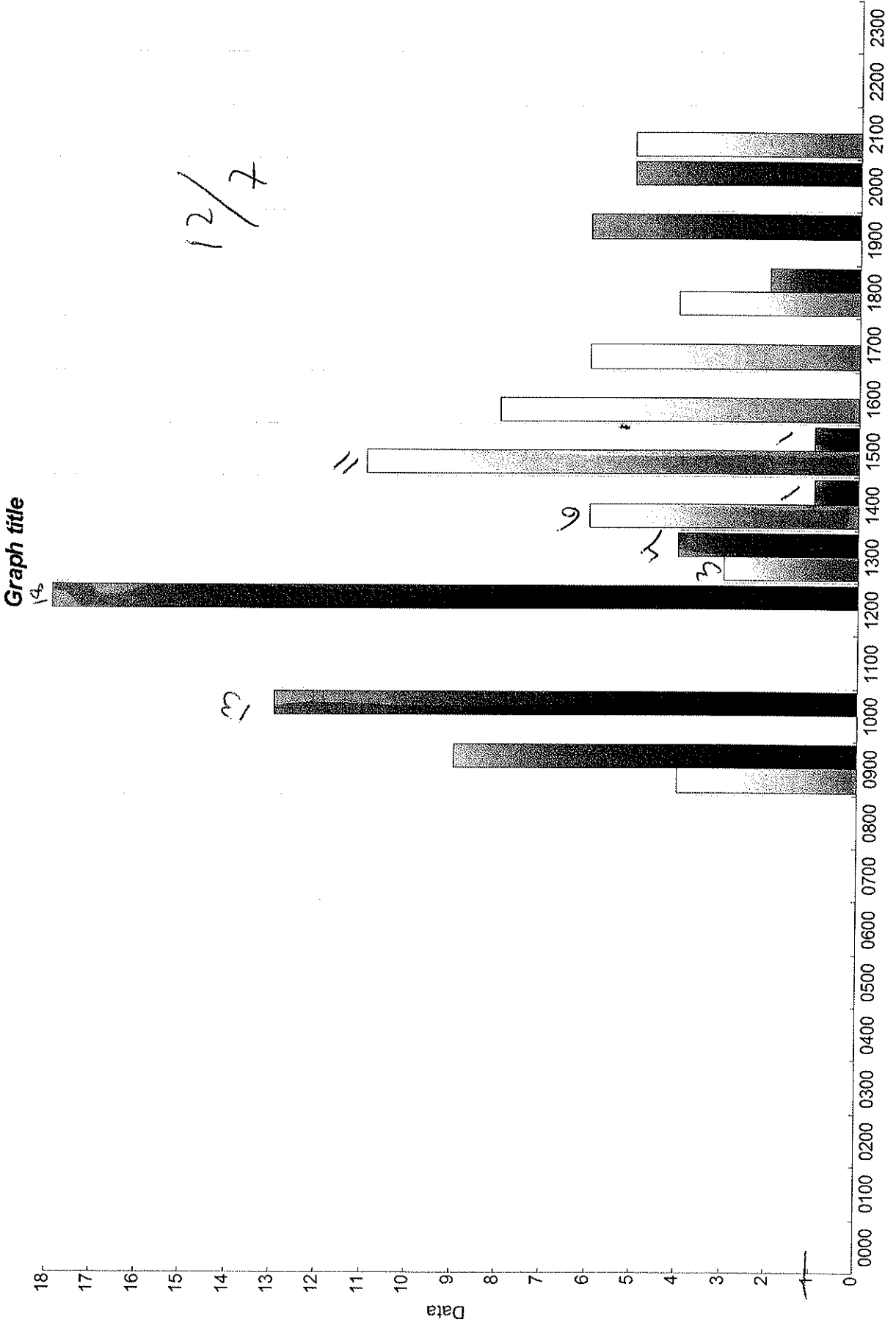
25/05/2010

Vedlegg 4

Passeringer
 25. juni - 16. okt. 2009
 Totalt: 8798
 Inn: 4773
 Ut: 4025

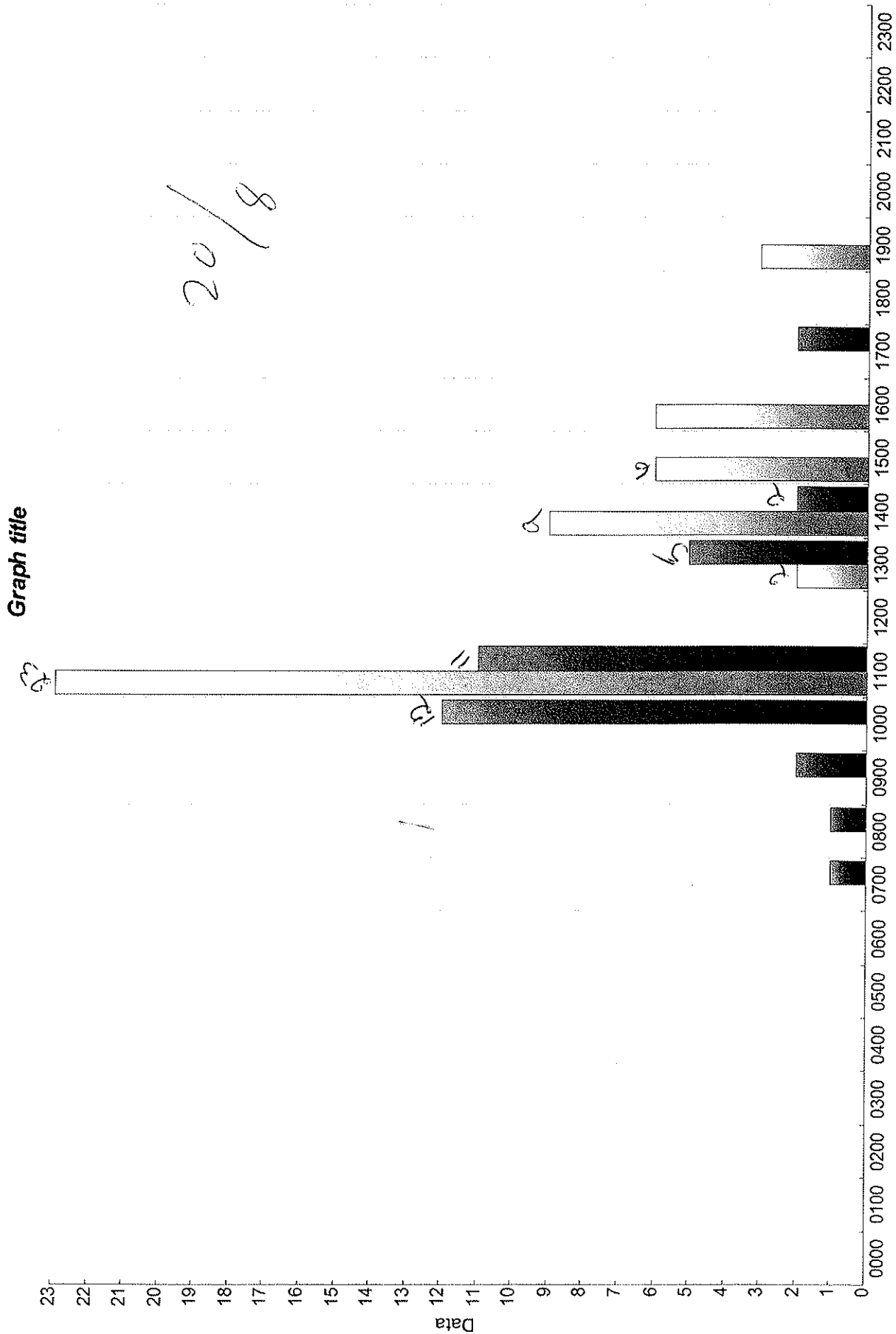
□ KONGSV1 OUT
 ■ KONGSV1 IN

Document title

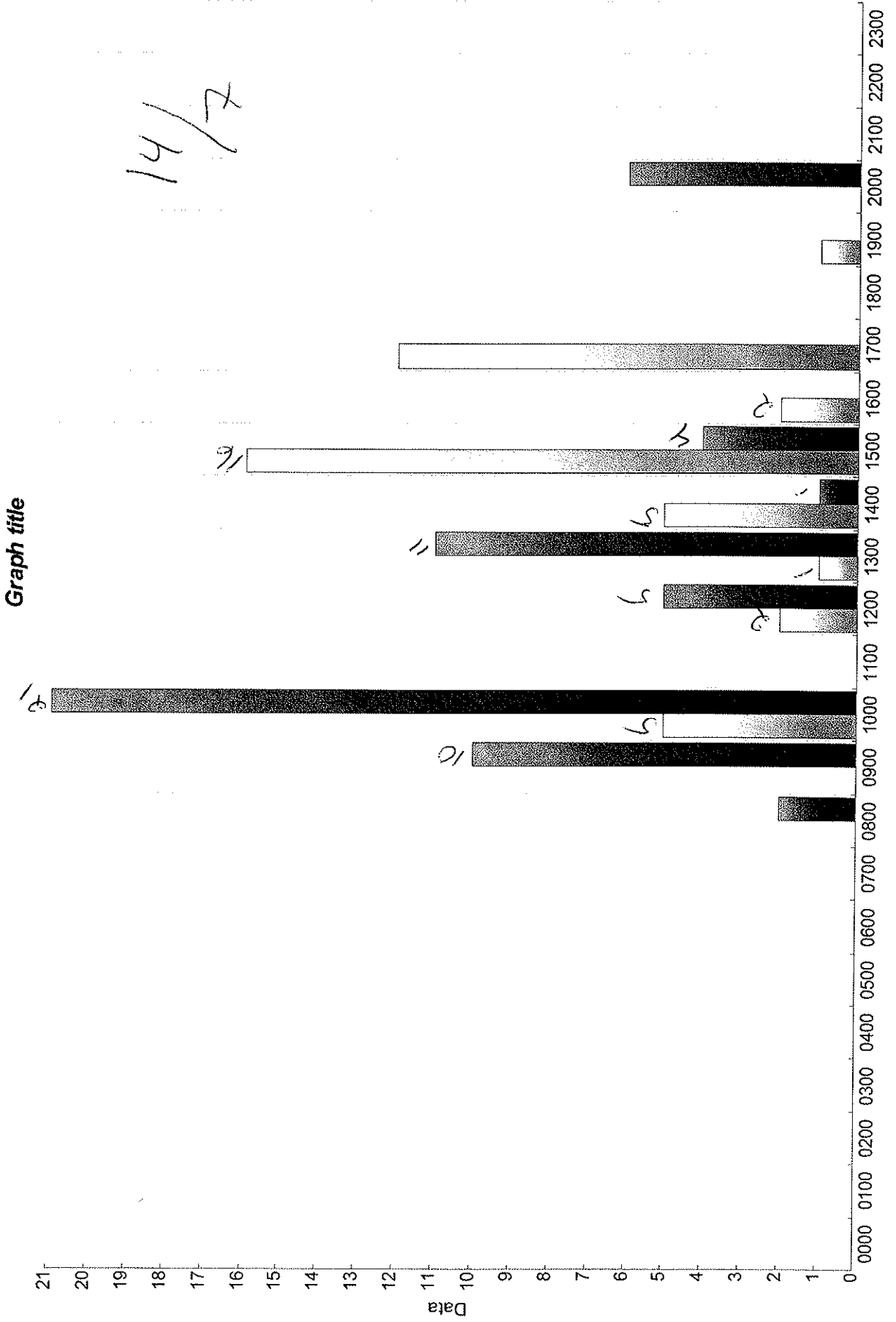
12.16.00 - 14.30

Document title

kl, 10,00 - 14,00

Document title

kl. 09.30 - 16.00

Tabell som viser alle grunnene som oppgis for hvorfor det ikke ble fylt ut skjema i selvregistreringskassen.

Hvorfor ble ikke skjemaet i selvregistreringskassen fylt ut?		
Gjort det tidligere på turen	N	3
	%	2,14 %
Gjort det tidligere i sommer	N	8
	%	5,71 %
Lar meg ikke registrere når jeg er i fjellet	N	5
	%	3,57 %
Så ikke kassen	N	27
	%	19,29 %
Dårlig vær	N	9
	%	6,43 %
Kø ved kassa	N	9
	%	6,43 %
Ikke tid til å fylle ut	N	1
	%	0,71 %
Skal på jakt	N	3
	%	2,14 %
Er innbygds/lokal tilhørighet/vært mye i området	N	6
	%	4,29 %
Skulle fylle ut etter turen	N	12
	%	8,57 %
Språkvansker/så bare den norske teksten på kassen	N	7
	%	5,00 %
Tenkte ikke over det/gadd ikke/så ikke hensikten med å fylle ut	N	17
	%	12,14 %
Stoppa ikke pga hunden	N	2
	%	1,43 %
Skulle bare gå en liten tur/strekke litt på beina	N	7
	%	5,00 %
Så observatøren og gikk dit	N	5
	%	3,57 %
Deltar på guidet tur	N	6
	%	4,29 %
Samle planter på setervollen	N	1
	%	0,71 %
Treningstur	N	2
	%	1,43 %
Er så mye skjemaer som skal fylles ut over alt	N	4
	%	2,86 %
Ikke et naturlig sted å stoppe i en bakke/så nær p-plass	N	6
	%	4,29 %
Totalt	N	140
	%	100,00 %

Tabell som viser resultatet av omregningen av deler av tabell fra Fredman et al. (2009)

		Fylt ut skjema i kasse		
Tidligere besøk i Fulufjellet		Ja	Nei	Totalt
Ja	N	175	144	319
	%	54,6 %	45,4 %	100,0 %
Nei	N	364	205	569
	%	64,0 %	36,0 %	100,0 %
Totalt	N	539	349	888
	%	60,7 %	39,3 %	100,0 %